

Benchmark Voetbalveiligheid

Hoofdrapport

Een overzicht van de bevindingen over seizoen 2018-2019

Openbaar

1 oktober 2019

Auditteam Voetbal en Veiligheid

Benchmark Voetbalveiligheid

Een overzicht van de bevindingen over seizoen 2018-2019

Auditteam Voetbal en Veiligheid

1 oktober 2019

Auditteam Voetbal en Veiligheid

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	5
Voorwoord	10
1. Onderzoeksopzet	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Doel van dit onderzoek	11
1.3 De uitgevoerde werkzaamheden en onderzoeksmethode	12
1.4 Leeswijzer	13
2. Speerpunt 1: persoonsgerichte aanpak	14
2.1 Inleiding	14
2.2 BVO eredivisie	14
2.3 BVO eerste divisie	15
2.4 OM	17
2.5 Politie	17
2.6 Gemeenten	18
2.7 Bevindingen persoonsgerichte aanpak	18
3. Speerpunt 2: gastheerschap	21
3.1 Inleiding	21
3.2 BVO eredivisie	21
3.3 BVO eerste divisie	22
3.4 OM	23
3.5 Politie	23
3.6 Gemeenten	24
3.7 Supportersverenigingen	24
3.8 Bevindingen gastheerschap	25
4. Speerpunt 3: safety	27
4.1 Inleiding	27
4.2 BVO eredivisie	27
4.3 BVO eerste divisie	28
4.4 OM	30
4.5 Politie	30
4.6 Gemeenten	31
4.7 Supportersverenigingen	32
4.8 Bevindingen Safety	32
5. Speerpunt 4: regierol gemeenten	34
5.1 Inleiding	34
5.2 BVO eredivisie	34
5.3 BVO eerste divisie	35
5.4 OM	36
5.5 Politie	36
5.6 Gemeenten	37

5.7	Bevindingen regierol gemeenten	38
6.	Speerpunt 5: betrokkenheid supporters	40
6.1	Inleiding	40
6.2	BVO eredivisie	40
6.3	BVO eerste divisie	41
6.4	OM	41
6.5	Politie	41
6.6	Gemeenten	42
6.7	Supportersverenigingen	42
6.8	Bevindingen betrokkenheid supporters	43
7.	Conclusie en aanbevelingen	45
7.1	Conclusie	45
7.2	Aanbevelingen	46
7.3	Oproep	49

Managementsamenvatting

Achtergrond

Binnen de voetbalsector is vier jaar geleden het programma Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal (TGVV) opgesteld door de Regiegroep Voetbal en Veiligheid, met daarin vijf speerpunten. Het programma heeft als doel de volgende speerpunten aan de hand van een aantal criteria te vergroten:

1. Persoonsgerichte aanpak.
2. Gastheerschap.
3. Safety.
4. Regierol gemeenten.
5. Betrokkenheid supporters.

Het doel van het programma TGVV is om 'normalisatie' te bereiken van het voetbal in het jaar 2020 en zo te zorgen dat iedereen veilig een wedstrijd kan bezoeken en daarbij gastvrij ontvangen wordt. Om stelselmatig te onderzoeken hoe ver we als sector zijn met het behalen van deze vijf speerpunten heeft het Auditteam Voetbal en Veiligheid in overleg met de Regiegroep Voetbal en Veiligheid een benchmarkonderzoek uitgevoerd om te onderzoeken hoe we ervoor staan en wat verbeterd kan worden om het doel van normalisatie te bereiken.

Het benchmarkonderzoek houdt in dat wij onder alle bij TGVV betrokken partijen (politie, OM, voetbalgemeenten, eredivisie- en eerstedivisieclubs en supportersverenigingen) een vragenlijst hebben uitgezet om vanuit hun perspectief vragen te beantwoorden met betrekking tot de speerpunten van TGVV. Met dit benchmarkonderzoek kunnen wij aangeven waar we met de sector staan ten aanzien van TGVV en kunnen we gericht investeren in verbeteringen en in het behalen van de speerpunten. Uit de hoge deelname van respondenten (ongeveer 58% van de vierhoekspartijen heeft deelgenomen) blijkt dat partijen betrokken en geïnteresseerd zijn in de uitkomsten.

Doel

Met dit benchmarkonderzoek worden twee doelstellingen beoogd:

- Allereerst het inzichtelijk maken voor organisaties hoe zij zich verhouden ten opzichte van vergelijkbare organisaties. Hierdoor kunnen organisaties op lokaal niveau ook profiteren van de kennis die wordt opgedaan met dit onderzoek en zijn er lokaal mogelijk aanknopingspunten om verder na te denken over vervolgstappen voor verdere verbeteringen. Dit gebeurt door middel van deze deelrapportages die per organisatie die deelgenomen heeft aan dit onderzoek worden verstuurd. Deze zijn naar de organisaties zelf teruggekoppeld en worden niet gedeeld met andere partijen.
- Daarnaast is dit onderzoek bedoeld om landelijk te kunnen meten wat de voortgang is ten opzichte van het programma. Dit inzicht kan helpen bij het vaststellen van de focus voor de komende seizoenen. Zo is op basis van de vorige benchmark besloten meer onderzoek te doen naar de persoonsgerichte aanpak en het gebruik van vuurwerk in stadions. Wanneer dit onderzoek jaarlijks een vervolg krijgt, kunnen ook jaren met elkaar worden vergeleken. De landelijke bevindingen, gebaseerd op de deelrapportages uit de vorige bullit, zijn uitgewerkt in een openbaar hoofdrapport.

Conclusies en aanbevelingen

In deze tweede benchmark zijn logischerwijs geen grote verschuivingen waarneembaar ten opzichte van de meting van vorig jaar. Naar onze mening stemmen de uitkomsten van deze tweede meting hoopvol op verdere ontwikkeling van TGVV. Net als vorig jaar zijn vooral op het gebied van 'Gastheerschap' en 'Regierol gemeenten' de vierhoekspartijen goed op weg. Met betrekking tot de andere drie speerpunten concluderen wij dat er best een aantal dingen goed gaan maar dat ook nog de nodige ruimte aanwezig is voor verbetering, en opvallend genoeg zijn er ook enkele punten die minder goed lijken te gaan in vergelijking met vorig jaar. Wij behandelen hier eerst gastheerschap en regierol gemeenten waar het goed lijkt te gaan (maar altijd nóg hogere scores mogelijk zijn) en gaan vervolgens naar de speerpunten waar stappen gezet kunnen worden.

Gastheerschap

Uit de benchmark blijkt dat respondenten over het algemeen tevreden zijn over de mate van gastheerschap. Op het gebied van het actief zoeken naar mogelijkheden om normalisatie te bevorderen door bijvoorbeeld hekken, netten en/of lexaanwanden te verwijderen, is er weinig veranderd. Waar er bij de eredivisie een kleine verschuiving is te zien van het structureel afschermen van de uitvakken naar incidenteel, heeft er bij de eerste divisie juist een kleine toename plaatsgevonden in het structureel plaatsen van dergelijke afschermingen. Daarbij zijn er, vergeleken met vorig voetbalseizoen, niet meer (of minder) plannen om het in de nabije toekomst wel te verwijderen.

Supporters zijn in het algemeen tevreden over het gastheerschap bij uitwedstrijden. Het uitvak wordt overwegend positief beoordeeld. Ten opzichte van de vorige benchmark lijkt hier vooruitgang in te zijn geboekt. De BVO's van de eerste divisie lijken milder te zijn geworden over het nuttigen van alcoholische dranken door de supporters.

Overeenkomstig met de nulmeting bevelen wij wederom aan om in ieder geval te onderzoeken onder welke omstandigheden hekken, netten en/of lexaanwanden verwijderd kunnen worden uit de uitvakken, zodat naar verdere normalisatie kan worden toegewerkt. Dit zal niet bij elke club of wedstrijd direct mogelijk zijn. Daarom kan het nuttig zijn bij wedstrijden met een laag risicoprofiel hier ervaring mee op te doen. Ons voorstel is ook dit jaar weer dat enkele clubs zich melden bij de Regiegroep en het Auditteam en dat met hen specifiek wordt gekeken onder welke omstandigheden tot verwijdering van bijvoorbeeld hekken, netten en/ of lexaanwanden kan worden overgegaan en wat succes- en faalfactoren kunnen zijn.

Regierol gemeenten

De respondenten zijn (zeer) tevreden over de mate waarin de gemeente is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Hier is vooruitgang te zien ten opzichte van de nulmeting. Volgens de respondenten worden taken zoals het maken van afspraken en het bij elkaar brengen van partners het beste uitgevoerd.

Het aantal overleggen per voetbalseizoen lijkt vergeleken met de nulmeting flink te zijn toegenomen. Uit de resultaten blijkt dat vooral de BVO, gemeente en politie bij bijna alle overleggen betrokken zijn. Het OM is hier in mindere mate aanwezig. Op de agenda's van de drie verschillende typen overleggen staat vrijwel altijd het onderwerp veiligheid, in bijna alle gevallen gevolgd door gastheerschap en persoonsgerichte aanpak. Het gesprek over het betrekken van supporters moet nog vaker worden gevoerd.

Overeenkomend met de aanbevelingen in de nulmeting raden wij nogmaals aan om supporters beter te betrekken bij beleidsvorming op het gebied van TGVV. De kunst zit erin om niet over maar met supporters te praten. Dit kan door ze structureel een plek aan de overlegtafel te geven of periodiek als vierhoek de afstemming met supporters te zoeken. De manier waarop supporters worden betrokken hangt af van het vraagstuk, de organisatiegraad van de supporters en andere specifieke omstandigheden binnen de vierhoek.

Het is vooral van belang je als vierhoek consequent af te vragen wat binnen een bepaald vraagstuk de positie van de supporters is. Is het verstandig ze te informeren over bepaalde ontwikkelingen, om ze aan de voorkant van beleidsontwikkelingen te betrekken of om de supporters vooral na afloop te polsen wat hun ervaringen waren? Maak als vierhoek een bewuste afweging hoe hiermee om te gaan (zie ook: 'betrekken supporters').

Het valt op dat bijna de helft van de respondenten in de categorie Gemeente meestal niet tot nooit aanwezig is bij gemeenschappelijke vooroverleggen van wedstrijden. Hier zal er sprake zijn van maatwerk; niet bij elke wedstrijd is aanwezigheid even noodzakelijk. In het geval van een risicowedstrijd zal de gemeente (met het oog op de verantwoordelijkheid voor de openbare orde) eerder aanwezig zijn. En hoewel de absolute noodzaak daartoe soms ontbreekt, roepen wij gemeenten op waar mogelijk bij vooroverleggen aanwezig te zijn. Enerzijds vanuit hun regierol, anderzijds ter versterking van het netwerk binnen de vierhoek.

Tot slot zien wij dat andere speerpunten dan veiligheid iets minder aan bod lijken te komen. Omdat het risico bestaat dat de andere speerpunten langzaam naar de achtergrond verschuiven, moeten deze speerpunten structureel op de agenda worden geplaatst. Natuurlijk hoeft dit niet altijd uitgebreid besproken te worden, maar op deze manier is er wel continue aandacht voor deze speerpunten mogelijk en wordt het in ieder geval ook niet vergeten.

Persoonsgerichte aanpak

Er is nog geen sluitende aanpak van probleemsupporters en deze lijkt ook nog ver weg. De aanpak is nog fragmentarisch en niet eenduidig. Vergeleken met de nulmeting worden er minder afspraken gemaakt binnen de vierhoek over de inzet van maatregelen ten behoeve van probleemsupporters én wordt er minder contact gezocht buiten de vierhoek om meer informatie over ordeverstoorers te verzamelen. Methodes zoals het gebruik van camera's met gezichtsherkenning en het uitdelen van foto's aan stewards om supporters met stadionverboden te weren, worden minimaal ingezet. Verder is er geen benoemingswaardige toename of afname te zien in het aantal gegevens dat is bijgehouden van notoire ordeverstoorers én in het gebruik van vvs bij de registratie van incidenten. Ten aanzien van het inwinnen van intelligence is de stand van zaken nog matig te noemen. Hierdoor concluderen wij dat de voorwaarden voor een sluitende persoonsgerichte aanpak nog in de fase van ontwikkeling zijn en zeker nog niet tot wasdom zijn gekomen.

Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig met en kunnen worden overgenomen uit de nulmeting. Daarom moet wat ons betreft in ieder geval:

1. als gehele vierhoek beter en meer gecommuniceerd worden over maatregelen die genomen zijn om ongewenste personen te weren uit de stadions. Dat kan op vele manieren: bijvoorbeeld door dit een terugkerend punt te maken bij operationele overleggen of door structureel na het nemen van een maatregel alle partners op de hoogte te brengen
2. binnen de vierhoek duidelijke afspraken worden gemaakt over de verantwoordelijkheid ten aanzien van de handhaving van stadionverboden. Deze afspraken zijn er op dit moment onvoldoende
3. het inwinnen van intelligence buiten de vierhoek worden verbeterd en uitwisseling van informatie binnen de vierhoek worden gestimuleerd, bijvoorbeeld door structurele agendering van het onderwerp. Uitwisseling van intelligence is een absolute voorwaarde om (notoire) ordeverstoorers beter aan te kunnen pakken.

Daarnaast moet(en) wat ons betreft:

4. BVO's en gemeenten vaker en beter incidenten registreren, met name rond notoire ordeverstoorers. Daarnaast moeten alle organisaties zichzelf op de hoogte stellen van welke notoire ordeverstoorers voor welke incidenten geregistreerd staan. Wij verwachten dat in de opvolger van het VVS-systeem, KVV, hier meer mogelijkheden voor zullen zijn

5. door BVO's het percentage camera's verhoogd worden dat gebruikt kan worden voor gezichtsherkenning. Het is zaak om hier nogmaals aandacht voor te vragen, omdat dit een effectievere persoonsgerichte aanpak mogelijk maakt
6. consistent beleid gemaakt en nageleefd worden over uitingen van vuurwerk op social media. Op deze manier wordt het supporters duidelijk(er) gemaakt wat de afspraken zijn rondom vuurwerkgebruik bij de betreffende club. Dit kan zorgen voor een algehele vermindering van (en vervolging voor) vuurwerkgebruik. Daarnaast moeten alle clubs, ook al gebeurt dat bij de meerderheid van de respondenten, voor vuurwerk een vergunning aanvragen bij de eigen provincies.

Safety

Grotendeels zijn de respondenten tevreden met de mate van veiligheid van de stadions. Zij beoordelen deze overwegend als veilig. Waar een aantal respondenten uit de categorie OM bij de vorige benchmark enkele stadions als onveilig beoordeelde, beoordelen ze de stadions dit voetbalseizoen allen neutraal tot veilig.

Vergeleken met vorig jaar zien de BVO's een scala aan verschillende taken als onderdeel van hun takenpakket. Ook dit jaar kan worden geconstateerd dat de calamiteitenplannen wat betreft risico's completer kunnen. Ten opzichte van de vorige benchmark is het risico reellen vaker aan bod gekomen in de calamiteitenplannen. Ditmaal zijn de risico's verdrukking en instortingsgevaar onderbelicht. Veel van de respondenten hebben in het seizoen 2018-2019 minstens één keer het calamiteitenplan geoefend. Voor een deel van de referentiegroep heeft een oefening langer dan een jaar geleden plaatsgevonden. De gemeente, brandweer en de beveiligingsbedrijven waren minder vaak aanwezig bij deze oefening. De meeste brandveiligheidsinspecties zijn de afgelopen twaalf maanden uitgevoerd. Uit de benchmark komt tevens naar voren dat de nooduitgangen bij bijna geen enkele respondent voor iedereen te openen is, terwijl dat wel het geval moet zijn.

Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig met en kunnen worden overgenomen uit de nulmeting. Daarom moet wat ons betreft in ieder geval:

1. meer aandacht besteed worden aan het structureel oefenen van calamiteitenplannen, minimaal eens per jaar, met alle partners. Gemeenten en de brandweer/de veiligheidsregio blijken hier regelmatig niet bij aanwezig te zijn en moeten ook betrokken zijn bij het oefenen van calamiteitenplannen
2. de BVO ervoor zorgen dat nooduitgangen altijd door een ieder geopend kunnen worden in geval van nood. Wij snappen dat hier een zekere spanning aanwezig kan zijn tussen het belang van veiligheid en openbare orde. In geval van nood (bij brand, verdrukking etc), moeten nooddeuren echter altijd geopend kunnen worden door iedereen. Een oplossing zou kunnen zijn dat er altijd een steward of beveiligingsmedewerker bij een nooddeur staat, zodat deze niet oneigenlijk gebruikt kan worden.

Daarnaast moet wat ons betreft:

3. in het calamiteitenplan structureel aandacht geschonken worden aan instortingsgevaar¹, verdrukking, terroristische aanslag en extreem weer. Dit soort calamiteiten roept andere vragen op dan de meer traditionele risico's van openbare ordeverstoringen, die vaak dominant zijn in de veiligheidsorganisatie
4. effectieve screening van personen tot stand worden gebracht. De verschillende BVO's lijken niet consistent in het screenen op onbevoegde personen en/of verboden middelen en voorwerpen. Consequente aandacht hiervoor bij het briefen en trainen van stewards en ander veiligheidspersoneel is essentieel.

¹ De vragenlijst is ingevuld door respondenten voordat het dak van het AZ-stadion is ingestort. Daarom is hier bij dit onderzoek geen verder onderzoek gedaan naar instortingsgevaar, anders dan de vraag rond het calamiteitenplan. Deze aanbeveling moet dus los gezien worden van het instorten van het AZ-dak, maar is helaas wel illustratief voor de noodzaak van structurele aandacht voor dit risico in calamiteitenplannen.

Eind 2019 verschijnt een handreiking van het Auditteam in co-productie met de KNVB voor stewardorganisaties, waarin ook aan het screenen op laagdrempelige wijze aandacht wordt besteed. Een zwaardere training die zou kunnen helpen is om personeel deel te laten nemen aan een cursus Search, Detect, React. Voornamelijk in de eerste divisie kan er ook meer focus worden gelegd op het structureel uitlezen van camerabeelden.

Betrekken supporters

Supportersverenigingen ontbreken nog vaak aan tafel bij strategische, beleidsmatige of operationele overleggen. Over het algemeen zijn supportersverenigingen vaker structureel betrokken bij de beleidsvorming op lokaal niveau. Voornamelijk erkende supportersverenigingen zijn hierbij betrokken. In sommige gevallen hebben ook andere supporters overleg met vierhoekspartijen, zoals de harde kern, individuele supporters of een overkoepelend supportersorgaan. Van de betaalde voetbalorganisaties zijn de meeste neutraal tot tevreden over de kwaliteit of de kwantiteit van het betrekken van supporters. Vergeleken met de BVO's en de nulmeting, zijn de gemeente en de politie hier ontevredener over geworden. Als supporters aan tafel zitten, wordt vooral 'samen nagedacht' en vaak ook 'samen geëvalueerd' en 'samen gedaan'. 'Samen besluiten' wordt bijna niet gedaan, ondanks dat betrokkenheid bij beleidsvorming dit wel impliceert. Supportersverenigingen zijn overwegend positief over hun betrokkenheid bij de club.

Een aanbeveling die overgenomen moet worden uit de nulmeting betreft de ruimte om erkende supportersverenigingen vaker en structureler te betrekken bij overleg en beleidsvorming. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor gemeenten vanuit hun regierol en de BVO's. Door supporters te betrekken wordt beleid beter afgestemd op de doelgroep en kunnen maatregelen eerder op draagvlak rekenen. Al eerder is aangegeven dat de mate waarin en wijze waarop supporters worden betrokken maatwerk vergt. Niet alle supportersverenigingen hoeven daar even open voor te staan en niet alle beleidsvorming hoeft daar even geschikt voor te zijn. Daarnaast bevelen we aan om de supporters meer te betrekken bij het nieuwe vuurwerkbeleid. Dit kan gedaan worden door hen meer te betrekken bij overleggen over maatregelen met betrekking tot vuurwerkgebruik in stadions en door het meer opstellen van beleid over uitingen van vuurwerk op social media. Uiteindelijk zal dit kunnen leiden tot minder vuurwerk gerelateerde overlast en een minder aantal vervolgingen voor het gebruik van vuurwerk.

Opvallend dit jaar is de negatieve beoordeling van de supporters over hun betrokkenheid bij gemeenten. Wij adviseren gemeenten dan ook dit in de vierhoek te bespreken en de relatie met erkende supportersverenigingen te verbeteren.

Oproep

Tot slot adviseert het Auditteam Voetbal en Veiligheid dat alle partijen het goede werk voortzetten en blijven werken aan TGVV. De bal ligt hiervoor in eerste instantie bij de lokale vierhoeken. Aan hun de taak om met de aanbevelingen aan de slag te gaan.

Daarnaast adviseren wij de Regiegroep Voetbal en Veiligheid de aanbevelingen uit dit rapport uit te dragen, door agendering hiervan en door vierhoekspartijen waar nodig te ondersteunen. Hierdoor ontstaat draagvlak, urgentie en een gezamenlijk doel. Ook vragen wij de KNVB de clubs waar nodig te faciliteren bij het doorvoeren van verbeteringen. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan het maken van risicoanalyses die als input kunnen dienen voor calamiteitenplannen, of het uitdragen van best practices ter voorkoming van middelengebruik. Tot slot zien wij ook een rol voor onszelf. Wij zullen volgend jaar de voortgang van TGVV en de opvolging van de aanbevelingen blijven monitoren.

Voorwoord

Het Auditteam Voetbal en Veiligheid doet onderzoek naar geweld bij voetbal in Nederland, adviseert organisaties over de aanpak van voetbalvandalisme en voetbalgeweld. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld gemeenten, politie, Openbaar Ministerie (OM) en profclubs.

Binnen de sector is vier jaar geleden het programma Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal (TGVV) opgesteld door de Regiegroep Voetbal en Veiligheid, met daarin vijf speerpunten. Het doel van het programma TGVV is om 'normalisatie' te bereiken van het voetbal in het jaar 2020 en zo te zorgen dat iedereen veilig een wedstrijd kan bezoeken en daarbij gastvrij ontvangen wordt. Daarom heeft het Auditteam Voetbal en Veiligheid in overleg met de Regiegroep vorig jaar een benchmarkonderzoek uitgevoerd, om te onderzoeken hoe we ervoor staan en wat verbeterd kan worden om het doel van normalisatie te bereiken.

Het benchmarkonderzoek houdt in dat wij onder alle bij TGVV-betrokken partijen (politie, OM, voetbalgemeenten, eredivisie- en eerstedivisieclubs en supportersverenigingen) een vragenlijst hebben uitgezet om vanuit hun perspectief vragen te beantwoorden met betrekking tot de speerpunten van TGVV. Met dit onderzoek kunnen wij aangeven waar we met zijn allen staan ten aanzien van TGVV en gericht investeren op verbeteringen en het behalen van de speerpunten. Uit de hoge deelname van respondenten (ongeveer 58% van de aangeschreven vierhoekspartijen heeft deelgenomen) blijkt dat partijen betrokken en geïnteresseerd zijn in de uitkomsten.

Dit hoofdrapport geeft de belangrijkste bevindingen weer van het benchmarkonderzoek gerelateerd aan de verschillende speerpunten uit TGVV. Deze bevindingen vormen een indicatie van waar we staan ten aanzien van de speerpunten uit TGVV. Dit benchmarkonderzoek vormt de tweede meting en geeft aan of er vooruitgang is geboekt ten opzichte van de eerste meting en doet aanbevelingen. Als u meer wilt weten over de uitkomsten, dan kunt u contact opnemen met Vincent van der Vlies, projectleider namens het Auditteam Voetbal en Veiligheid, via v.vandervlies@berenschot.nl of 06-5536 4831.

Voor nu wil ik u in ieder geval bedanken voor de door u geïnvesteerde tijd in ons benchmarkonderzoek. Daarnaast wens ik u veel leesplezier toe met dit rapport.

Henk Jan Meijer

Voorzitter van het Auditteam Voetbal en Veiligheid

1. Onderzoeksopzet

1.1 Inleiding

De Regiegroep Voetbal en Veiligheid maakt zich hard voor voetbal in Nederland dat toegankelijk, gastvrij en veilig is. Hiervoor is het programma Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal (TGVV) opgesteld, met daarin vijf speerpunten die breed gedragen worden in de sector en waaraan de afgelopen jaren hard gewerkt is en ook de komende jaren gewerkt zal worden. Het programma heeft de volgende speerpunten:

- **Persoonsgerichte aanpak:** zolang het niet lukt om de probleemsupporters uit het voetbal te weren, zal ook de toegankelijkheid en gastvrijheid van het voetbal voor de overige supporters beperkt blijven. Een sluitende aanpak gericht op zowel preventie als repressie en met inzet van een afgestemde mix van civielrechtelijke, bestuursrechtelijke en strafrechtelijke maatregelen moet met prioriteit van de grond komen.
- **Gastheerschap:** er zijn op basis van eerdere onderzoeken voldoende aangrijpingspunten om voetbal, ook binnen de huidige constellatie, gastvrij te maken voor zowel uit- als thuis supporters. Het is zaak hier de komende tijd daadwerkelijk invulling aan te geven.
- **Safety:** er moet inzicht worden verkregen in de safety situatie van Nederlandse stadions.

Naast deze inhoudelijke speerpunten zijn er twee randvoorwaarden die nodig zijn om deze speerpunten te kunnen realiseren en waar bij vaststelling van het programma nog onvoldoende sprake van was:

- **Regierol gemeenten:** gezien de complexiteit van het vraagstuk, de lokale setting waarin het zich afspeelt en de verschillende beleidsvelden en partners die rondom het voetbal samen komen, is stevige regie op het dossier noodzakelijk. De gemeente is hier de meest aangewezen partij voor, als bevoegd gezag voor de openbare orde.
- **Betrokkenheid supporters:** al langere tijd is het de wens om supporters meer te betrekken bij het beleid ten aanzien van voetbal en veiligheid. Er liggen genoeg aangrijpingspunten om daar nu een impuls aan te geven.

De regiegroep kan deze ambitie niet in haar eentje realiseren. Daarvoor is samenwerking tussen alle betrokken partijen nodig: BVO's, gemeente, politie, OM, KNVB, het Ministerie van Justitie en Veiligheid en supporters. Het Auditteam Voetbal en Veiligheid heeft een onderzoek uitgevoerd naar hoe ver wij met zijn allen zijn om deze speerpunten te halen.

In dit rapport krijgt u te zien hoe uw organisatie 'het doet' met betrekking tot deze speerpunten en hoe zich dit verhoudt ten opzichte van het gemiddelde van vergelijkbare organisaties. Doordat veel organisaties de vragenlijst hebben ingevuld, wordt inzicht verkregen in overeenkomsten en verschillen met andere organisaties. Daarnaast wordt op landelijk niveau inzicht verkregen in de stand van zaken van het programma Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal.

1.2 Doel van dit onderzoek

Met dit onderzoek worden twee doelstellingen beoogd:

- Allereerst het inzichtelijk maken voor organisaties hoe zij zich verhouden ten opzichte van vergelijkbare organisaties. Hierdoor kunnen organisaties op lokaal niveau ook profiteren van de kennis die wordt opgedaan met dit onderzoek en zijn er lokaal mogelijk aanknopingspunten om verder na te denken over vervolgstappen voor verdere verbeteringen. Dit gebeurt door middel van deelrapportages, die per organisatie die deelgenomen heeft aan dit onderzoek, worden verstuurd. Deze zijn naar de organisaties zelf teruggekoppeld en worden niet gedeeld met andere partijen.

- Daarnaast is dit onderzoek bedoeld om landelijk te kunnen meten wat de voortgang is ten opzichte van het programma. Dit inzicht kan helpen bij het vaststellen van de focus voor de komende seizoenen. Zo is op basis van de vorige benchmark besloten meer onderzoek te doen naar persoonsgerichte aanpak en vuurwerk in stadions. Doordat dit onderzoek jaarlijks een vervolg krijgt, kunnen ook jaren met elkaar worden vergeleken. De landelijke bevindingen, gebaseerd op de deelrapportages uit de vorige bullet, zijn uitgewerkt in dit openbare hoofdrapport.

1.3 De uitgevoerde werkzaamheden en onderzoeksmethode

Dit onderzoek heeft betrekking op het seizoen 2018-2019 en richt zich specifiek op wedstrijden uit de reguliere competitie. Wedstrijden in de beker, nacompetitie of oefenwedstrijden zijn buiten beschouwing gelaten om vergelijking mogelijk te maken. Grofweg is hiervoor de volgende aanpak gekozen:

In de vergelijking die is uitgevoerd, is op twee wijzen naar de uitkomsten gekeken. De eerste betreft de vergelijking van de type organisaties (BVO's met andere BVO's, gemeenten met gemeente etc.). Bij de BVO's wordt gekeken naar welke competitie een club speelt (eredivisie vergelijken met eredivisie, eerste divisie vergelijken met eerste divisie). De tweede wijze is dat ook vooral in beeld gebracht is hoe vanuit de verschillende organisaties gekeken wordt naar de speerpunten uit TGVV. Hiervoor zijn vragenlijsten opgesteld met vragen per type organisatie. Afhankelijk van het type organisatie werden vragen gesteld met betrekking tot hun specifieke taken en rol. De antwoorden op de vragenlijsten zijn na invulling op organisatieniveau onderzocht en teruggekoppeld.

Dit onderzoek is verder verlopen volgens de volgende stappen:

Stap 1: vorig jaar hebben wij een vragenlijst opgesteld op basis van criteria uit de speerpunten. Deze speerpunten zijn weer onderverdeeld in onderwerpen die gebaseerd zijn op het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' geschreven door de Expertgroep Voetbal en Veiligheid en opgeleverd door het Ministerie van Veiligheid en Justitie (d.d. 13 mei 2015). Niet alle criteria laten zich vangen in vragenlijsten. Waar dat niet het geval is, geven wij dat aan bij de bevindingen per speerpunt. De vragen zijn deels kwalitatief en deels kwantitatief van aard om te kunnen vergelijken ondanks lokale verschillen en context. Dit jaar hebben wij de vragenlijst aangescherpt op basis van de evaluaties die wij gedaan hebben. Daarnaast zijn enkele vragen over vuurwerk toegevoegd.

Stap 2a: uitzetten van de vragenlijst: de vragenlijst is uitgevraagd onder alle veiligheidscoördinatoren van BVO's, politie, gemeente en OM. Zij hebben deze van 6 mei tot en met 1 juli 2019 kunnen invullen². Uiteindelijk is de vragenlijst voor 85 organisaties ingevuld, waarvan 22 BVO's en 28 gemeenten. Hierbij is vanuit Politie-eenheden voor 21 clubs en vanuit de parketten voor 14 clubs een vragenlijst ingevuld. Er heeft geen validatie plaatsgevonden over de ingevulde vragenlijst. Alle antwoorden zijn verwerkt zoals deze door de invullers zijn ingevuld.

Stap 2b: uitzetten van een vragenlijst onder supportersverenigingen: parallel aan de vragenlijst onder veiligheidscoördinatoren van de vierhoek, is een vragenlijst onder supportersverenigingen uitgezet. In deze vragenlijst zijn minder vragen gesteld, maar zijn de vragen meer specifiek gericht op de beoordeling van gastvrijheid en betrokkenheid door supporters. Hiervoor zijn de officiële supportersverenigingen gemaild (soms meerdere per club) en verenigingen die aangemeld waren bij het Supporterscollectief Nederland. Deze stap komt alleen terug in het hoofdrapport.

² De vragenlijst is ingevuld door respondenten voordat het dak van het AZ-stadion is ingestort. Daarom is hier bij dit onderzoek geen verder onderzoek gedaan naar instortingsgevaar, anders dan de vraag rond het calamiteitenplan.

Stap 3: de resultaten zijn daarna verwerkt in separate deelrapportages. Elke organisatie (respondent) heeft een eigen rapport ontvangen dat niet verder gedeeld is met andere partijen. Er moeten minimaal drie organisaties uit de specifieke vergelijkingsgroep een vraag hebben ingevuld, willen wij een antwoord teruggeven. Bij de terugkoppeling van vragen in de vierhoek moeten minimaal twee van de vier partijen een antwoord geven. Indien een organisatie een vraag niet heeft beantwoord, krijgt deze ook geen terugkoppeling over deze vraag in de eigen rapportage.

Stap 4: ten slotte zijn de algemene inzichten uit de rapporten in dit overkoepelend hoofdrapport opgenomen en zijn de inzichten uit de vragenlijst onder supportersverenigingen en de vierhoekspartijen (oftewel de partijen BVO, gemeente, politie en OM) gecombineerd.

Deze uitkomsten vormen een indicatie van hoe de sector ervoor staat ten aanzien van de speerpunten uit TGVV en vormen een tweede meting. We kunnen daarmee niet zeggen hoe goed of hoe slecht wij het doen als sector, maar wij kunnen wel zeggen op welke speerpunten wellicht meer gedaan kan worden om verder te komen.

Als u meer wilt weten over de werkwijze of uitkomsten, dan kunt u contact opnemen met de projectleider namens het Auditteam Voetbal en Veiligheid: Vincent van der Vlies, via: v.vandervlies@berenschot.nl of 06-5536 4831.

1.4 Leeswijzer

In de navolgende hoofdstukken rapporteren wij per speerpunt uit TGVV de bevindingen uit de benchmark. Elk hoofdstuk start met een inleiding waarin de criteria voor dat speerpunt uit TGVV worden aangegeven. Vervolgens gaan wij per actor uit de vierhoek in op de voor dat speerpunt relevante uitkomsten. Dat zijn steeds achtereenvolgens de BVO eredivisie (N=14), de BVO eerste divisie (N=8), het OM (N=14), de politie (N=20), de gemeente (N=28) en bij sommige hoofdstukken de supportersvereniging (N=15).

Om de leesbaarheid te vergroten van het stuk, is het benoemen van het aantal respondenten in het hoofdrapport beperkt gebleven en zijn alle figuren om de uitspraken te ondersteunen in een bijlage opgenomen. Omdat de groepen respondenten relatief klein zijn (er zijn immers maar een beperkt aantal BVO's, gemeenten etc.), hebben wij antwoorden over het algemeen niet weergegeven in percentages, maar in absolute aantallen, om zo misleiding te voorkomen. Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een korte analyse van de bevindingen ten aanzien van dat speerpunt. In hoofdstuk 7 geven wij de algemene conclusies over dit benchmarkonderzoek weer.

2. Speerpunt 1: persoonsgerichte aanpak

2.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt bij dit speerpunt:

- 'Er is een sluitende aanpak van probleemsupporters waarbij sprake is van een passende straf maar ook van het voorkomen van herhaling.
- Alle partners communiceren voorgenomen maatregelen/straffen in voorkomende casussen en komen tot een eenduidige aanpak.
- Er wordt voldoende actief intelligence ingewonnen over de harde kern hooligans en organisatoren, mede ter gerichte opsporing.
- 'Hooligans in beeld' is kwalitatief gevuld en er wordt operationeel nadrukkelijk uitvoering aangegeven.
- Hoewel de casusgerichte aanpak betekent dat er per individu sprake is van maatwerk, bestaat er wel een landelijke aanpak van probleemsupporters in die zin dat er uniformiteit is in maatstaven³.

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben ten aanzien van het speerpunt persoonsgerichte aanpak. Hierbij gaan wij onder andere in op het contact met supporters, de maatregelen die genomen worden, het type camerasystemen, het inwinnen van intelligence en vuurwerk.

2.2 BVO eredivisie

Contact clubs/supporters

Gemiddeld in de referentiegroep zijn er 1,3 fancoaches per 10.000 beschikbare plekken en zijn deze 54,4 uur per week in dienst. Vergeleken met de vorige benchmark, gemiddeld 43,2 uur per week, is hier een toename te zien. Van de respondenten in de eredivisie maken alle respondenten gebruik van waarschuwingen ten behoeve van de persoonsgerichte aanpak. Maatregelen zoals de inzet van Supporters Liaison Officers (SLO) en persoonlijke gesprekken worden nagenoeg door alle respondenten genoemd. De maatregel huisbezoek wordt slechts door een enkele respondent gebruikt. In het seizoen 2018-2019 is er gemiddeld 6,2 keer een strafrechtelijk stadionverbod opgelegd voor supporters. Vergeleken met het seizoen 2017-2018 (10,9) is dit aantal afgenomen.

Maatregelen

Bij het nemen van maatregelen wordt bij alle respondenten de politie betrokken. De gemeente, BVO en het OM worden nagenoeg altijd betrokken. Bij de helft van de respondenten wordt de KNVB betrokken en slechts bij een enkeling wordt er samengewerkt met een beveiligingsorganisatie.

De getroffen maatregelen worden door iedereen in de referentiegroep gecommuniceerd naar de politie. De BVO, gemeenten en de KNVB worden daar ook relatief vaak in meegenomen. Het OM en beveiligingsorganisaties krijgen dit meestal niet te horen.

Voor het weren van supporters met een stadionverbod worden bij bijna alle respondenten de stewards geïnformeerd. Andere maatregelen, zoals camera's met gezichtsherkenning, gebiedsverbod, meldplicht en foto's uitdelen aan stewards, worden slecht sporadisch gebruikt.

³ Omdat het hier gaat om een landelijke aanpak, maakt dit punt geen deel uit van deze benchmark

Camera's

Gemiddeld in de referentiegroep heeft men 30,4 bewakingscamera's per 10.000 plekken. Van de gebruikte camera's in stadions kan 29,5% worden gebruikt voor gezichtsherkenning. Alle respondenten van de BVO's in de eredivisie maken gebruik van camera's met de functie opnemen en terugspoelen. Andere functionaliteiten zijn respectievelijk digitaal HD, terugspoelen en blijven opnemen, inzoomen en blijven opnemen, digitaal 4K, analoog en multifocaal.

Intelligence

Bijna alle respondenten van de referentiegroep geven aan de gegevens van notoire ordeverstoorders bij te houden. In de praktijk houdt dit in dat er van gemiddeld 13,7 notoire ordeverstoorders per 10.000 plekken de gegevens worden bijgehouden. Het bijhouden van dergelijke gegevens heeft in vergelijking met de nulmeting een flinke stijging gezien (66,7%).

In de referentiegroep maakt ongeveer driekwart gebruik van het voetbalvolgsysteem (vvs) bij de registratie van incidenten. Binnen de referentiegroep heeft een kleine meerderheid zicht op welke personen zijn opgenomen in het vvs. Een klein percentage respondenten heeft alleen maar zicht op geregistreerde personen via 'hooligans in beeld' (hib).

Binnen de referentiegroep geeft het merendeel aan geen contact te hebben gezocht met andere partners buiten de vierhoek om meer intelligence over ordeverstoorders te vergaren. Over de samenwerking met partners rondom persoonsgerichte aanpak binnen de vierhoek gaven de meeste respondenten aan tevreden tot zeer tevreden te zijn.

Vuurwerk

De gehele referentiegroep is bekend met de nieuwe richtlijnen betreffende het gebruik van vuurwerk. Bijna alle respondenten hebben beleid over uitingen van vuurwerk op social media geplaatst. Binnen de referentiegroep is een kleine groep aanwezig die geen vergunning aanvraagt voor het gebruik van vuurwerk in stadions. Een groot deel van de respondenten geeft echter aan een algemeen vuurwerkverbod te hebben of toestemming te geven met een vergunning van de provincie.

In het voetbalseizoen 2018-2019 zijn er in de referentiegroep gemiddeld acht mensen vervolgd voor het gebruik van vuurwerk in stadions. Nagenoeg alle respondenten leggen een landelijk stadionverbod op als gevolg van vuurwerkgebruik. Het opleggen van een geldboete als straf wordt veelvuldig door de respondenten gebruikt. Waar een stadionverbod langer dan één jaar nog door de helft van de respondenten wordt opgelegd, komen de straffen 'lokaal stadionverbod' en 'stadionverbod korter dan één jaar' zelden voor.

2.3 BVO eerste divisie

Contact clubs/supporters

Gemiddeld in de referentiegroep zijn er 1,2 fancoaches per 10.000 beschikbare plekken. De BVO's in deze categorie hebben voor gemiddeld 14,4 uur per week een fancoach in dienst. Ten opzichte van de nulmeting is het gemiddeld aantal uren licht afgenomen. Vergeleken met het gemiddeld aantal uren bij de respondenten van de categorie BVO eredivisie is hier een groot verschil te zien.

De helft van de respondenten geeft aan dat de SLO betrokken is bij de persoonsgerichte aanpak van de club. Een kwart geeft aan dat de SLO's dit niet zijn. Er zijn diverse maatregelen die een BVO kan inzetten ten behoeve van de persoonsgerichte aanpak. De meeste respondenten gebruiken de inzet van een persoonlijk gesprek en waarschuwingen. De helft van de respondenten zet de SLO in en slechts één respondent maakt gebruik van een huisbezoek. Twee respondenten geven aan geen maatregelen te treffen. Gemiddeld geven zij aan 4,6 strafrechtelijk stadionverboden op te leggen tegen 6,2 in de eredivisie. Vergeleken met de vorige benchmark, waar er een gemiddelde van 1 strafrechtelijk stadionverbod was, is hier bij de respondenten in de categorie BVO eerste divisie een lichte toename te zien.

Maatregelen

De referentiegroep betreft in alle gevallen de betreffende BVO en de politie bij het opstellen van maatregelen. De gemeente wordt in veel gevallen ook genoemd. Het OM en de KNVB worden door de helft van de respondenten betrokken en twee respondenten betrekken de beveiligingsorganisaties bij het opstellen van de maatregelen. De respondenten binnen de BVO's eerste divisie communiceren de voorgenomen maatregelen altijd met de BVO en de politie. Communicatie over de maatregelen wordt door de meerderheid van de respondenten ook gedaan met de gemeente en de KNVB. Een drietal respondenten benoemd ook het OM en de beveiligingsorganisaties als partner om de maatregelen mee te communiceren.

Camera's

Van de gebruikte camera's in stadions kan 25% worden gebruikt voor gezichtsherkenning. Ten opzichte van de nulmeting is dit een afname (29,5%). Gemiddeld in de referentiegroep heeft men 27 bewakingscamera's per 10.000 beschikbare plekken. Dit is te vergelijken met het beeld in eredivisie. Al deze camera's kunnen terugspoelen en blijven opnemen. Een groot deel van de respondenten geeft aan dat de camera's ook kunnen inzoomen en blijven opnemen en digitaal HD zijn. Bij een tweetal respondenten zijn de camera's analoog.

Intelligence

Onder de respondenten wordt gemiddeld van 1,5 notoire ordeverstoorders per 10.000 plekken de gegevens bijgehouden. Ten opzichte van de vorige benchmark (gemiddeld 6,6) is dit een flinke afname en veel minder dan in de eredivisie. Op één na houden alle respondenten gegevens bij van notoire ordeverstoorders. De respondenten hebben geen contact gezocht met partners buiten de vierhoek om meer informatie over ordeverstoorders te verzamelen.

Binnen de respondenten van de BVO's eerste divisie maakt ruim 70% geen gebruik van vvs bij de registratie van incidenten. Daarnaast heeft de helft geen zicht op welke personen zijn opgenomen in het hib en het vvs. Onder de respondenten is er geen contact gezocht met partners buiten de vierhoek om intelligence te vergaren. In het seizoen 2018-2019 is er door de referentiegroep gemiddeld 4,6 keer een strafrechtelijk stadionverbod voor supporters opgelegd. Hier is ten opzichte van de vorige benchmark een stijging in te zien.

Vuurwerk

Iedereen binnen de referentiegroep is bekend met de nieuwe richtlijnen betreffende het gebruik van vuurwerk. 62,5% van de respondenten heeft beleid over uitingen van vuurwerk op social media staan. Binnen de referentiegroep is er een groep van 14,3% die geen vergunning aanvraagt voor het gebruik van vuurwerk in stadions.

Een groot deel van de respondenten binnen de eerste divisie geeft aan een algemeen verbod te hebben.

In het voetbalseizoen 2018-2019 zijn er in de referentiegroep gemiddeld 1,1 mensen vervolgd voor het gebruik van vuurwerk in stadions. Als gevolg van vuurwerkgebruik kunnen de BVO's verschillende type straffen opleggen. De helft van de respondenten geeft aan een landelijk stadionverbod te hebben opgelegd en de andere helft heeft een lokaal stadionverbod opgelegd. Slechts een tweetal respondenten hebben een geldboete uitgedeeld en één respondent heeft een stadionverbod voor langer dan één jaar opgelegd.

2.4 OM

Betrekken partners

De respondenten betrekken in alle gevallen de politie, de gemeente en de BVO bij het opstellen van maatregelen betreffende voetbalveiligheid. De KNVB en beveiligingsorganisaties worden niet betrokken door de respondenten van het OM. Dit in tegenstelling tot de resultaten van de respondenten in de vorige benchmark.

In de referentiegroep heeft ongeveer driekwart van de respondenten afspraken gemaakt met de rest van de vierhoek over de inzet van verschillende maatregelen. Dit is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de vorige benchmark. Bij het nemen van een maatregel communiceren (nagenoeg) alle respondenten dit met de politie, gemeente en de BVO. Op het gebied van communicatie is hier een sterke toename te zien ten opzichte van de vorige benchmark. De KNVB wordt hier slechts door twee respondenten op de hoogte gesteld.

Vuurwerk

In de referentiegroep zijn er gemiddeld 0,3 mensen vervolgd voor het gebruik van vuurwerk in stadions.

Registratie ordeverstoorders

Registratie van incidenten gebeurt bij de meeste respondenten via vvs en/of de basisvoorziening handhaving. De respondenten hebben relatief veel zicht op welke personen zijn opgenomen in het vvs. In vergelijking met vorig jaar is het OM flink in de registratie van incidenten vooruit gegaan. Desondanks houdt het merendeel van de arrondissementsparketten niet de gegevens van notoire ordeverstoorders bij. Daarbij wordt er minimaal contact gezocht met partners buiten de vierhoek om meer informatie over de ordeverstoorders te vergaren. Het OM is grotendeels neutraal over de persoonsgerichte aanpak binnen de vierhoek. Ongeveer een kwart van de referentiegroep geeft aan ontevreden te zijn met deze aanpak.

2.5 Politie

Betrekken partners

Gemiddeld heeft 63,2% van de respondenten een functionaris die zich bezighoudt met de persoonsgerichte aanpak van probleemsupporters. Binnen deze referentiegroep maakt ongeveer driekwart gebruik van de maatregelen 'persoonlijk gesprek' en 'waarschuwing' ten behoeve van de persoonsgerichte aanpak. Maatregelen zoals 'inzet SLO' en 'huisbezoeken' worden door een krappe meerderheid van de respondenten gebruikt. Bij enkele respondenten worden er helemaal geen maatregelen getroffen. Het opstellen van maatregelen vereist een samenwerking met meerdere organisaties. Bijna de gehele referentiegroep geeft aan een gemeente, een BVO, het OM, en een andere regionale eenheid hierbij te betrekken. Slechts de helft geeft ook aan de KNVB te betrekken bij het opstellen van maatregelen. Binnen de groep heeft een ruime meerderheid met de vierhoek afspraken gemaakt over de inzet van de verschillende maatregelen. Daarbij wordt er gecommuniceerd met andere partijen over de voorgenomen maatregelen. Deze partijen betreffen in bijna alle gevallen de BVO, het OM en de politie. De communicatie naar gemeenten wordt in bijna alle gevallen gedaan. De KNVB wordt, met ongeveer driekwart van de respondenten, hierbij meegenomen in de communicatie.

Slechts één respondent benoemt de beveiligingsorganisatie als partij. Een kleine meerderheid geeft aan wel contact te zoeken met andere partners buiten de vierhoek om meer informatie over ordeverstoorers te vergaren.

Registratie ordeverstoorers

Na het opleggen van een stadionverbod worden er door de politie verschillende methoden gehanteerd om deze supporters te weren. Het gros van de respondenten geeft aan de stewards te informeren. Een ander deel legt een gebiedsverbod op. Slechts enkele respondenten gebruiken methodes zoals meldplicht, het uitdelen van foto's aan stewards en het gebruiken van camera's met gezichtsherkenning. Alle respondenten geven aan vvs en/of de basisvoorziening handhaving te hanteren. Een kwart van de respondenten geeft aan ontevreden te zijn over de persoonsgerichte aanpak binnen de vierhoek.

Vuurwerk

In de referentiegroep is 100% bekend met de nieuwe richtlijnen over het gebruik van vuurwerk. Gemiddeld zijn er 3,9 mensen vervolgd voor het gebruik van vuurwerk in stadions.

2.6 Gemeenten

Betrekken partners

De respondenten geven aan dat bij het opstellen van maatregelen er met regelmaat verschillende partijen betrokken zijn, voornamelijk de gemeente, de BVO en de politie. Vergeleken met andere vierhoekspartijen en met de benchmark van vorig jaar wordt het OM minder vaak betrokken. Slechts een kwart van de respondenten noemt de KNVB als partij en één respondent noemt de beveiligingsorganisatie als partij. De mate van communicatie van de respondenten met andere partijen over de voorgenomen maatregelen zijn te vergelijken met de resultaten van de samenwerking bij het opstellen van deze maatregelen. Communicatie is er voornamelijk met de gemeente, de BVO en de politie. De meerderheid van de respondenten communiceert met het OM, een aantal met de KNVB en een enkeling met de beveiligingsorganisaties.

Registratie ordeverstoorers

Slechts een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan geen gebruik te maken van vvs bij het registreren van incidenten. Hier is ten opzichte van de vorige benchmark vooruitgang in te zien. Een klein aantal respondenten maakt gebruik van zowel vvs als de basisvoorziening handhaving. Het overgrote deel van de respondenten heeft geen zicht op welke personen zijn opgenomen in het vvs of in het hib.

In het seizoen 2018-2019 zijn er in de referentiegroep van gemiddeld 8,3 notoire ordeverstoorers per 10.000 beschikbare plekken gegevens bijgehouden. Daarnaast geeft ongeveer de helft van de respondenten aan deze verstoorers niet te bespreken in het veiligheidshuis. Ongeveer de helft van de respondenten geeft tevens aan geen contact op te zoeken met andere partners buiten de vierhoek om meer informatie over de ordeverstoorers te vergaren. In vergelijking met het vorige voetbalseizoen is hier wel een verbetering in te zien.

Vuurwerk

De respondenten in de categorie Gemeente hanteren verschillende straffen als gevolg van vuurwerkgebruik door supporters. Door de meeste respondenten wordt er gebruikt gemaakt van een lokaal stadionverbod. Een kleiner gedeelte zet geldboetes en landelijk stadionverboden in. Stadionverboden korter en langer dan één jaar worden slechts door enkele respondenten opgelegd.

2.7 Bevindingen persoonsgerichte aanpak

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort per criterium aangeven wat de bevindingen zijn op basis van de benchmark:

- 'Er is een sluitende aanpak van probleemsupporters waarbij sprake is van een passende straf maar ook van het voorkomen van herhaling.

Er is nog geen sluitende aanpak van probleemsupporters en deze lijkt ook nog ver weg. De aanpak is nog fragmentarisch en niet eenduidig. Vergeleken met de nulmeting worden er minder afspraken gemaakt binnen de vierhoek over de inzet van maatregelen ten behoeve van probleemsupporters én wordt er minder contact gezocht buiten de vierhoek om meer informatie over ordeverstoorers te verzamelen. Methodes zoals het gebruik van camera's met gezichtsherkenning en het uitdelen van foto's aan stewards om supporters met stadionverboden te weren, worden minimaal ingezet. Verder is er geen benoemingswaardige toename of afname te zien in het aantal gegevens dat is bijgehouden van notoire ordeverstoorers én in het gebruik van vvs bij de registratie van incidenten.

- Alle partners communiceren voorgenomen maatregelen/straffen in voorkomende casussen en komen tot een eenduidige aanpak.

Voorgenomen maatregelen worden nog lang niet naar alle partijen gecommuniceerd. Voornamelijk beveiligingsorganisaties worden hier niet bij betrokken. Hoewel het OM en de KNVB in vele gevallen ook niet betrokken worden, is er wel een duidelijke toename te zien ten opzichte van de nulmeting.

- Er wordt voldoende actief intelligence ingewonnen over de harde kern hooligans en organisatoren, mede ter gerichte opsporing.

Nog lang niet alle incidenten worden voldoende geregistreerd. Voornamelijk de BVO's hebben weinig zicht op wie er geregistreerd staan in vvs en/of hib.

Nog lang niet alle incidenten worden geregistreerd en ook hebben niet alle partijen zicht op wie geregistreerd staan in vvs of hib. De vergaring van intelligence bij andere dan de vierhoekspartijen is bij alle partners relatief laag. Weinig partijen zetten in op actief intelligence inwinnen buiten de eigen vierhoek. Camera's zijn over het algemeen van hoge kwaliteit en in veel gevallen ook bruikbaar voor gezichtsherkenning, maar dat is nog niet in alle gevallen zo. Ten aanzien van het inwinnen van intelligence is de stand van zaken daarom nog matig te noemen.

- Hooligans in beeld (hib) is kwalitatief gevuld en er wordt operationeel nadrukkelijk uitvoering aangegeven.

Ook voor dit punt geldt dat nog lang niet alle incidenten worden geregistreerd en ook hebben niet alle partijen zicht op wie geregistreerd staan in vvs en/of hib. Dit geldt logischerwijs met name voor gemeenten die tot op heden niet in het vvs kunnen.

- Hoewel de casusgerichte aanpak betekent dat er per individu sprake is van maatwerk, bestaat er wel een landelijke aanpak van probleemsupporters in die zin dat er uniformiteit is in maatstaven'.

Dit punt valt buiten de scope van de benchmark.

Hierdoor concluderen wij dat de voorwaarden voor een sluitende persoonsgerichte aanpak nog in de fase van ontwikkeling zijn en zeker nog niet tot wasdom zijn gekomen. Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig met en kunnen worden overgenomen uit de nulmeting. Daarom moet wat ons betreft in ieder geval:

1. beter en meer worden gecommuniceerd als gehele vierhoek over maatregelen die genomen zijn om ongewenste personen te weren uit de stadions. Dat kan op vele manieren: bijvoorbeeld door dit een terugkerend punt te maken bij operationele overleggen of door structureel na het nemen van een maatregel alle partners op de hoogte te brengen
2. binnen de vierhoek duidelijke afspraken worden gemaakt over de verantwoordelijkheid ten aanzien van de handhaving van stadionverboden. Deze afspraken zijn er op dit moment onvoldoende.

3. het inwinnen van intelligence buiten de vierhoek worden verbeterd en uitwisseling van informatie binnen de vierhoek worden gestimuleerd, bijvoorbeeld door structurele agendering van het onderwerp. Uitwisseling van intelligence is een absolute voorwaarde om (notoire) ordeverstooters beter aan te kunnen pakken.

Daarnaast moet(en) wat ons betreft:

4. BVO's en gemeenten vaker en beter incidenten registreren, met name rond notoire ordeverstooters. Daarnaast moeten alle organisaties zichzelf op de hoogte stellen van welke notoire ordeverstooters voor welke incidenten geregistreerd staan. Wij verwachten dat in de opvolger van het VVS systeem, KVV, hier meer mogelijkheden voor zullen zijn
5. door BVO's het percentage camera's dat gebruikt kan worden voor gezichtsherkenning verhoogd worden. Het is zaak om hier nogmaals aandacht voor te vragen, omdat dit een effectievere persoonsgerichte aanpak mogelijk maakt
6. consistent beleid gemaakt en nageleefd worden over uitingen van vuurwerk op social media. Op deze manier wordt het supporters duidelijk(er) gemaakt wat de afspraken zijn rondom vuurwerkgebruik bij de betreffende club. Dit kan zorgen voor een algehele vermindering van (vervolging voor) vuurwerkgebruik. Daarnaast moeten alle clubs, ook al gebeurt dat bij de meerderheid van de respondenten, voor het gebruik van vuurwerk een vergunning aanvragen bij de eigen provincies.

3. Speerpunt 2: gastheerschap

3.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt:

- Verbeterd gastheerschap voor (uit)supporters. Hieronder valt ook het streven naar het verwijderen van hekken en netten in uitvakken.
- Het gastheerschap ligt niet alleen bij de BVO, alle partners zijn hiervoor verantwoordelijk.
- Alle supporters, dus ook uitsupporters, worden goed ontvangen. Er is een nette ontvangst, zicht op het hele speelveld, goede faciliteiten, voorzieningen (catering en sanitair) voor het uitvak, correcte bejegening en een schoon, veilig stadion.
- Het weren van ongewenst gedrag of personen is ook onderdeel van gastheerschap. Hiermee wordt zelfs het gastheerschap voor de groep welwillende supporters groter.

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben ten aanzien van het speerpunt gastheerschap. Hierbij gaan wij onder andere in op het aantal stewards en beveiligingsmedewerkers, hun taken, faciliteiten voor uitsupporters en overleg tussen de partners.

3.2 BVO eredivisie

Stewards en beveiligingsmedewerkers

In de referentiegroep heeft men per 10.000 stadionplekken gemiddeld 70,4 stewards en beveiligingsmedewerkers en zet men 15,7 stewards en beveiligingsmedewerkers in voor uitwedstrijden. Ten opzichte van de nulmeting is dit licht afgenomen op zowel de algehele capaciteit van stewards en beveiligingsmedewerkers als de inzet. De inzet van het aantal beveiligingsmedewerkers wordt door iets minder dan de helft van de respondenten soms gekoppeld met het risicoprofiel van de wedstrijd, een kleine meerderheid doet dit altijd.

Takenpakket

Alle respondenten geven aan dat fouilleren en ingrijpen bij ongeregelheden tot het takenpakket van de stewards behoren. Nagenoeg alle respondenten geven daarnaast aan dat aanspreken op ongewenst gedrag, ticketcontrole en vermanen tevens bij het takenpakket van een steward hoort. Bij enkele respondenten hoort daar ook opruimwerkzaamheden bij. Een beveiligingsmedewerker krijgt nagenoeg dezelfde taken toegewezen als een steward. Wel worden zij minder voor ticketcontrole ingezet en nog minder voor opruimwerkzaamheden.

In bijna alle gevallen zijn stewards en beveiligingsmedewerkers gediplomeerde vrijwilligers of professionals. Daarnaast wordt er met regelmaat een extern bureau ingehuurd om deze werkzaamheden op zich te nemen. In slechts een enkel geval worden er vrijwilligers zonder diploma ingezet.

Faciliteiten

In de referentiegroep zijn per 10.000 beschikbare plekken gemiddeld 6,9 toiletten toegankelijk voor uitsupporters. Daarnaast zijn er gemiddeld 1,5 cateringgelegenheden toegankelijk voor uitsupporters. In vergelijking met de vorige benchmark was het dit voetbalseizoen voor thuisupporters niet overal toegestaan om alcoholische dranken te nuttigen tijdens de wedstrijden. Grotendeels was het (meestal) toegestaan om alcoholische dranken te nuttigen tijdens wedstrijden voor de uitsupporters. Gemiddeld wordt er door de supporters in ongeveer 37% van de uitwedstrijden gebruik gemaakt van eigen vervoer. In alle andere gevallen wordt er gebruikt gemaakt van een bus- of autocombiregeling. Wel maken de BVO's in de eredivisie, vergeleken met de nulmeting, minder gebruik van de bus-combiregeling. Het gebruik van een trein-combiregeling blijft, op 1% van de uitwedstrijden in de referentiegroep, uit.

In de referentiegroep is het maximale aantal toegestane uitsupporters gemiddeld 752,1 en zijn er 145,5 parkeerplaatsen beschikbaar voor hen. Het overgrote deel van de respondenten geeft aan dat uitsupporters meestal of altijd direct na afloop van de wedstrijd het vak mogen verlaten.

Driekwart van de respondenten geeft aan dat de uitvakken structureel zijn afgeschermd met netten, hekken en/of lexaanwanden. Hierbij geven enkele respondenten aan dat zij deze structureel wensen of bij wedstrijden met een laag risico wensen te verwijderen.

Overleg

Ter voorbereiding op een thuiswedstrijd vindt altijd gemeenschappelijk vooroverleg plaats waar de respondenten van de BVO bij aanwezig waren. Tijdens dit overleg beheerde de thuisclub het voorzitterschap. De thuisclubs, uitclubs en de politie zijn de partijen die altijd aanwezig waren bij de gemeenschappelijke vooroverleggen. De supportersverenigingen van de thuisclubs en de uitclubs worden enkele keren betrokken. De gemeente wordt in vergelijking tot de andere partijen het minst betrokken. Over het algemeen waren de respondenten (zeer) tevreden over de gemeenschappelijke vooroverleggen.

3.3 BVO eerste divisie

Stewards en beveiligingsmedewerkers

Gemiddeld in de referentiegroep heeft men per 10.000 plekken 77,2 stewards en beveiligingsmedewerkers. De respondenten zetten gemiddeld 8,2 stewards en beveiligingsmedewerkers in voor uitwedstrijden. Hoewel de inzet voor een uitwedstrijd vergeleken met een uitwedstrijd van een BVO in de eredivisie lager is, is het beeld op het gebied van algehele capaciteit redelijk vergelijkbaar. De inzet van het aantal beveiligingsmedewerkers wordt door bijna alle respondenten altijd gekoppeld aan het risicoprofiel van de wedstrijd.

Takenpakket

De respondenten vinden dat de taken 'aanspreken op ongewenst gedrag', 'fouilleren' en 'ingrijpen bij ongeregelheden' tot het takenpakket van de stewards behoren. Een groot gedeelte voegt daar ook 'ticketcontrole' en 'vermanen' aan toe. Slechts één respondent geeft aan dat opruimwerkzaamheden ook in het takenpakket van de stewards hoort.

De volgende taken behoren volgens de respondenten tot het takenpakket van de beveiligingsmedewerkers: 'aanspreken op ongewenst gedrag' en het 'ingrijpen bij ongeregelheden'. Een ruime meerderheid voegt daar ook 'fouilleren' en 'vermanen' aan toe. Slechts één respondent benoemt de taak 'ticketcontrole', wat beduidend minder is ten opzichte van de vorige benchmark.

Binnen de referentiegroep maakt bijna iedereen gebruik van gediplomeerde vrijwilligers om in te zetten als steward en beveiligingsmedewerker. De helft van de respondenten maakt tevens gebruik van professionals en een extern bureau. Twee respondenten maken gebruik van vrijwilligers zonder diploma. In het seizoen 2018-2019 maakte bijna geen van de respondenten gebruik van een bejegeningprofiel, noch heeft men de bejegening van supporters aan het risicoprofiel van de wedstrijd aangepast.

Faciliteiten

Onder de respondenten zijn er gemiddeld 10,1 toiletten per 10.000 beschikbare plekken toegankelijk voor uitsupporters. Gemiddeld zijn er 1,8 cateringgelegenheden beschikbaar voor uitsupporters. Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan dat het meestal is toegestaan om als uitsupporters alcohol te nuttigen tijdens een wedstrijd. Waar in de vorige benchmark nog naar voren kwam dat een aantal respondenten het nooit toestond om als uitsupporters alcohol te nuttigen, is dat in deze benchmark niet het geval. Voor thuissupporters is het bij de respondenten wel toegestaan om overal alcoholische dranken te nuttigen tijdens een wedstrijd. Gemiddeld wordt er door de supporters in ongeveer 44% van de uitwedstrijden gebruik gemaakt van eigen vervoer. In alle andere gevallen wordt er gebruikt van een bus- of autocombiregeling. Het gebruik van een treincombiregeling blijft uit.

In de referentiegroep is er een gemiddeld maximaal aantal toegestane supporters in het uitvak van 431,2. Voor hen zijn er gemiddeld 67,1 parkeerplaatsen beschikbaar. Het merendeel van de respondenten geeft aan dat de supporters meestal of altijd na afloop van de wedstrijd het uitvak kunnen verlaten. Eén respondent geeft aan dat dit nooit kan.

Driekwart van de respondenten heeft het uitvak structureel afgeschermd met netten, hekken en/of lexaanwanden. De overige respondenten geven aan dit niet structureel te doen. Onder de respondenten zijn er grotendeels geen plannen in de nabije toekomst om deze afschermingen weg te halen. Eén respondent geeft aan dit wel te willen doen bij wedstrijden met een laag risico.

Overleg

In het seizoen 2018-2019 vindt er door het overgrote deel van de respondenten ter voorbereiding op een thuiswedstrijd altijd gemeenschappelijk vooroverleg plaats. Tijdens deze overleggen was de thuisclub in alle gevallen de voorzitter. Andere betrokken partijen zijn de politie en, in de meeste gevallen, de uitclub. De gemeente en de supportersvereniging werden door ongeveer de helft van de respondenten betrokken. Het OM is hier bij deze respondenten geen partner in. De helft van de respondenten was tevreden over de onderlinge samenwerking in het gemeenschappelijke vooroverleg. Een enkeling was zeer tevreden en een paar respondenten waren neutraal.

3.4 OM

Vanuit de actor OM zijn geen vragen met betrekking tot gastheerschap ingevuld of gesteld.

3.5 Politie

In het seizoen 2018-2019 maakte een grote meerderheid van de referentiegroep gebruik van een bejegeningprofiel. Iets meer dan de helft van de groep heeft de bejegening van supporters aan het risicoprofiel van de wedstrijd aangepast. Voorafgaand aan een wedstrijd is er tussen de bezoekende BVO en een gedeelte van de respondenten structureel contact geweest met de veiligheidscoördinator. Ongeveer de helft heeft incidenteel contact gehad met de SLO. Overige respondenten geven aan nooit contact te hebben met de SLO, incidenteel contact met de veiligheidscoördinator, structureel contact met de SLO of nooit contact te hebben met de veiligheidscoördinator.

Bijna alle respondenten zijn aanwezig geweest bij de wedstrijden in seizoen 2018-2019. Dit is een forse stijging vergeleken met de vorige benchmark. Daar staat tegenover dat nu meer respondenten mogelijkheden zien om met minder politie-inzet bij de wedstrijden aanwezig te zijn. De hoeveelheid respondenten die de politie-inzet bepaalt op basis van de laatst gespeelde wedstrijd gaat nagenoeg op met de respondenten die dit baseren op basis van eerdere onderlinge wedstrijden.

Driekwart van de respondenten geeft aan dat er ter voorbereiding op een thuiswedstrijd altijd een gemeenschappelijk vooroverleg heeft plaatsgevonden. Een enkeling geeft aan dat dit nooit gebeurt. Tijdens deze vooroverleggen was de thuisclub in de meeste gevallen de voorzitter. Bij een gedeelte van de respondenten nam de gemeente de rol van voorzitter op zich. Relatief gezien was de gemeente bij de vorige benchmark vaker de voorzitter dan de thuisclub. De thuisclub is in alle gevallen aanwezig en de politie in de meeste gevallen. De uitclub is tevens met regelmaat aanwezig bij de gemeenschappelijke overleggen, waarna de gemeente en de supportersvereniging van de thuisclub volgen. Het OM en de supportersvereniging van de uitclub zijn zelden aanwezig. De politie is in het algemeen tevreden over de onderlinge samenwerking in het gemeenschappelijke vooroverleg. Hier is een toename te zien in vergelijking met de vorige benchmark.

3.6 Gemeenten

Voorafgaand aan wedstrijden is er vaak sprake van contact tussen de bezoekende BVO en de gemeente. Door de grootste groep respondenten is er voornamelijk incidenteel contact geweest met de veiligheidscoördinator. Een aantal respondenten geeft ook aan incidenteel contact te hebben met de SLO of structureel contact met de veiligheidscoördinator. Een enkeling heeft nooit contact met de SLO of de veiligheidscoördinator.

Ter voorbereiding op een thuiswedstrijd vinden er soms gemeenschappelijke vooroverleggen plaats, waarbij de gemeente aanwezig is. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dit altijd of meestal te doen, ongeveer een kwart doet dit meestal niet en een viertal respondenten doet dit nooit. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat tijdens deze overleggen de thuisclub de voorzitter is. Met enige regelmaat is de gemeente de voorzitter. Eén respondent geeft aan geen vaste voorzitter te hebben. Bij deze overleggen waren in bijna alle gevallen in ieder geval de thuisclub en de politie aanwezig. Bij de helft was ook de gemeente aanwezig en bij een derde de uitclub. De supportersverenigingen en het OM waren slechts bij enkelen aanwezig.

Wanneer de respondenten aanwezig zijn bij de gemeenschappelijke vooroverleggen, zijn ze tevreden tot zeer tevreden. Vergeleken met de vorige benchmark zijn er geen respondenten die ontevreden zijn over de onderlinge samenwerking tijdens deze overleggen.

3.7 Supportersverenigingen

Eigen club

Met betrekking tot gastheerschap is ook een aantal vragen gesteld aan supportersverenigingen. Ten aanzien van *de eigen club* worden overwegend positieve antwoorden gegeven. Driekwart van de respondenten beoordeelt de ontvangst van de eigen club met positief of zeer positief. Het resterende gedeelte zegt hier neutraal over te zijn. Alle respondenten zijn neutraal tot (zeer) positief over de bejegening door stewards en beveiligingsmedewerkers bij hun eigen club. Bij de vorige benchmark gaven enkele respondenten nog aan dit negatief te beoordelen. De sanitaire voorziening worden grotendeels neutraal en positief beoordeeld, op het gebied van catering is er een aantal respondenten ontevreden.

Uitwedstrijden

Vergeleken met de vorige benchmark lijken de respondenten van de supportersverenigingen ten aanzien van de uitwedstrijden, op het gebied van gastheerschap, positiever. Dit betreft de ontvangst bij de uitclub, de bejegening door stewards, beveiligingsmedewerkers en politie en de catering. Relatief gezien zijn respondenten negatiever over de sanitaire voorzieningen. Het uitvak wordt door een ruime meerderheid positief beoordeeld, ook hier lijkt een positieve verandering te zien ten opzichte van de vorige benchmark. In vergelijking met de nulmeting heeft een groter gedeelte het zicht van het uitvak positief beoordeeld. De veiligheid van het stadion beoordeelt men overwegend neutraal tot positief.

3.8 Bevindingen gastheerschap

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort per criterium aangeven wat de bevindingen zijn op basis van de benchmark:

- Verbeterd gastheerschap voor (uit)supporters. Hieronder valt ook het streven naar het verwijderen van hekken en netten in uitvakken.

Uit de benchmark blijkt dat respondenten over het algemeen tevreden zijn over de mate van gastheerschap. In vergelijking met de nulmeting zijn verschillende veranderingen geconstateerd. Op het gebied van faciliteiten voor de uitsupporters zijn er gemiddeld meer toiletten beschikbaar, minder cateringgelegenheden en een vergelijkbaar aantal parkeerplaatsen. Uitsupporters kunnen bij het merendeel van de respondenten meestal tot altijd na afloop van de wedstrijd meteen hun vak verlaten. Vergeleken met de nulmeting is er echter wel een kleine toename te zien bij respondenten waar uitsupporters dit juist nooit of meestal niet kunnen.

Op het gebied van het actief zoeken naar mogelijkheden om normalisatie te bevorderen door bijvoorbeeld hekken, netten en/of lexaanwanden te verwijderen, is er weinig veranderd. Waar er bij de eredivisie een kleine verschuiving te zien lijkt van het structureel afschermen van de uitvakken naar incidenteel, lijkt er bij de eerste divisie juist een kleine toename te zijn in het structureel plaatsen van dergelijke afschermingen. Daarbij zijn er, vergeleken met vorig voetbalseizoen, niet meer (of minder) plannen om in de nabije toekomst wel dergelijke afschermingen te verwijderen.

Supporters zijn in het algemeen tevreden over het gastheerschap bij uitwedstrijden. Het uitvak wordt overwegend positief beoordeeld. Ten opzichte van de vorige benchmark lijkt hier vooruitgang in te zijn geboekt.

Bij (bijna) alle respondenten is het voor de thuis supporters toegestaan om alcoholische dranken te nuttigen tijdens de wedstrijden. Bij de BVO's van de eerste divisie zijn de respondenten dit voetbalseizoen milder geworden tegenover het nuttigen van alcoholische dranken door de uitsupporters. Hier is een relatief grote verschuiving te zien van 'nooit' naar 'meestal niet' en 'meestal'.

- Het gastheerschap ligt niet alleen bij de BVO; alle partners zijn hiervoor verantwoordelijk.

Het verantwoordelijkheidsgevoel over het gastheerschap is af te lezen aan de betrokkenheid bij gemeenschappelijke vooroverleggen. Hieruit blijkt dat het gastheerschap met name een taak is van de BVO en in vele gevallen ook van de politie. De supporters, het OM en de gemeente worden in beperkte mate meegenomen. Men is over het algemeen tevreden over de onderlinge samenwerking tijdens deze gemeenschappelijke overleggen.

- Alle supporters, dus ook uitsupporters, worden goed ontvangen. Er is een nette ontvangst, zicht op het hele speelveld, goede faciliteiten, voorzieningen (catering en sanitair) voor het uitvak, correcte bejegening en een schoon, veilig stadion.

Gebleken is dat de uitsupporters in het algemeen zelf aangeven goed ontvangen te worden. Op het gebied van catering en zicht vanuit het uitvak kan er nog wel winst worden behaald. Andere aspecten zoals sanitaire voorzieningen, correcte bejegening en een veilig stadion worden overwegend positief beoordeeld.

- Het weren van ongewenst gedrag of personen is ook onderdeel van gastheerschap. Hiermee wordt zelfs het gastheerschap voor de groep welwillende supporters groter.

Het overgrote deel van de respondenten BVO's geven aan dat het aanspreken op ongewenst gedrag, het ingrijpen bij ongeregelde heden en het vermanen onderdeel zijn van het takenpakket van zowel de stewards als de beveiligingsmedewerkers.

Met betrekking tot de bezetting binnen de beveiliging, wordt er met name hevig geleund op de gediplomeerde vrijwilliger. Ook wordt er veelvuldig gebruikt gemaakt van professionals en externe bureaus. Desondanks maken nog steeds enkele clubs gebruik van vrijwilligers zonder diploma, terwijl de KNVB inzet op gediplomeerde stewards. In combinatie met de bevindingen onder Speerpunt 1, persoonsgerichte aanpak, zien wij dat ook nu nog meer gedaan kan worden om ongewenste personen te weren uit de stadions door middel van afspraken binnen de vierhoek, gezichtsherkenning (camera's, verspreiden van foto's onder stewards) en informatie verzameling over notoire ordeverstoorders.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat er op een paar punten progressie geboekt kan worden op dit speerpunt en wij raden daarom aan om in ieder geval:

het speerpunt gastheerschap is overwegend positief beoordeeld door de respondenten. Overeenkomstig met de nulmeting bevelen wij wederom aan om in ieder geval te onderzoeken onder welke omstandigheden hekken, netten en/of lexaanwanden verwijderd kunnen worden uit de uitvakken, zodat naar verdere normalisatie kan worden toegewerkt. Dit zal niet bij elke club of wedstrijd direct mogelijk zijn. Daarom kan het nuttig zijn bij wedstrijden met een laag risicoprofiel hier ervaring mee op te doen. Ons voorstel is ook dit jaar weer dat enkele clubs zich melden bij de Regiegroep en het Auditteam en dat met hen specifiek wordt gekeken onder welke omstandigheden tot verwijdering van bijvoorbeeld hekken, netten en/ of lexaanwanden kan worden overgegaan en wat succes- en faalfactoren kunnen zijn.

4. Speerpunt 3: safety

4.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt:

- 'Stadions in Nederland zijn fysiek veilig. Er is ruime en continue aandacht voor de balans tussen safety (P en S factor = Physical and Safetymanagement), security en service.
- De calamiteitenorganisatie is op orde en securitymaatregelen staan de fysieke veiligheid niet in de weg.
- Het is helder aan welke eisen een (nieuw te bouwen) stadion moet voldoen en welke management elementen daarbij horen⁴.
- Eveneens is het helder waar de regie, de verantwoordelijkheid voor controle en aanverwante aansprakelijkheid ligt.'

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben ten aanzien van het speerpunt safety. Hierbij gaan wij onder andere in op enkele cijfers rond safety, wie betrokken zijn rond dit onderwerp en we gaan in op calamiteitenplannen en screening van supporters.

4.2 BVO eredivisie

Enkele cijfers

Onder respondenten is de gemiddelde capaciteit van stadions 14.380,7 toeschouwers. Het gemiddeld aantal bezoekers onder hen is 11.982,7 toeschouwers. Op een enkele respondent na hebben allen een bezoldigde veiligheidscoördinator in dienst die gemiddeld 31,8 uur per week in dienst is (vorig jaar 38,2). Per wedstrijd worden gemiddeld 16,2 EHBO'ers ingezet. Dit komt uit op ongeveer 1 EHBO'er op 750 toeschouwers, vergelijken met de vorige benchmark kan dit worden gezien als een verbetering (1 op de 1050 toeschouwers).

Betrokken partners en onderwerpen

Alle respondenten geven aan dat de regie voor safety bij de BVO ligt. Alle respondenten hebben overleg over safety, waarbij over het algemeen ook andere partijen betrokken zijn, met name de politie en de BVO. Daaropvolgend worden respectievelijk de volgende partijen betrokken: de gemeente, beveiligingsorganisaties, het OM, supportersverenigingen en de KNVB. Het risicoprofiel van de wedstrijd, calamiteitenplan/organisatie, handhaving stadionverboden, combiregelingen en mogelijkheden voor sfeeracties komen het vaakst aan bod tijdens deze overleggen. Het onderwerp handhaving stadionverboden komt vaker aan bod dan in het voetbalseizoen 2017-2018. Andere onderwerpen, zoals de supportersindeling van het stadion en cameratoezicht, worden minder benoemd.

Onder het takenpakket van safety voor BVO's worden 'calamiteitenplan/organisatie' en 'mogelijkheden door sfeeracties' door alle respondenten genoemd. Onderwerpen die door vele respondenten als onderdeel van het takenpakket worden gezien zijn 'supportersindeling stadion', 'ontruimingsmogelijkheden' en 'risicoprofiel wedstrijd'. Alle respondenten beoordelen de veiligheid van het stadion veilig tot zeer veilig.

⁴ Dit punt valt buiten de scope van deze benchmark. Voor meer informatie over dit onderwerp verwijzen wij naar een eerder rapport van het Auditteam 'Fysieke veiligheid van voetbalstadions: een probleemverkenning'. Dit rapport is hier te downloaden als pdf bestand: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voetbalvandalisme/documenten/rapporten/2016/07/01/fysieke-veiligheid-van-voetbalstadions>

Calamiteitenplannen

Alle respondenten binnen de BVO's eredivisie geven aan een calamiteitenplan te hebben. Binnen de referentiegroep heeft iedereen aangegeven het risico brand opgenomen te hebben in het calamiteitenplan. Nagenoeg iedereen heeft de risico's terroristische inslag en rellen benoemd. Ten opzichte van vorig voetbalseizoen lijkt er beduidend meer focus te liggen op het onderwerp terrorisme in calamiteitenplannen. Instortingsgevaar wordt in iets meer dan de helft van de antwoorden genoemd. Alle respondenten hebben minstens één keer met het calamiteitenplan geoefend. Deze oefeningen waren onderverdeeld in bestuurlijke oefeningen en uitvoeringsoefeningen. Bij dergelijke veiligheidsoefeningen is de politie het vaakst betrokken. Andere partijen die ook met regelmaat zijn betrokken zijn de gemeente, brandweer en stewards. Een enkele respondent heeft samengewerkt met het OM. Dit seizoen hebben de respondenten geen supportersvereniging betrokken bij een oefening.

Bij twee derde van de respondenten zijn de uitgangen van binnen naar buiten niet afgesloten tijdens een wedstrijd. Dit houdt in dat deze wel zijn afgesloten bij 33% van de referentiegroep. Bij bijna al de respondenten heeft een aangewezen steward de mogelijkheid om de nooduitgangen te openen. Respondenten maken ook met regelmaat gebruik van een veiligheidscoördinator die de deuren kan openen. Supporterscoördinatoren, al het personeel en alle stewards kunnen dit in mindere mate. Waar vorig seizoen nog drie respondenten aangaven dat iedereen de mogelijkheid had om deze deuren open te maken, is dat nu niet het geval.

Screening

Voorafgaand aan een thuiswedstrijd wordt er door bijna elke respondent in het betreffende stadion gescreend op onbevoegde personen en verboden voorwerpen. Slechts de helft van de respondenten screent ook op verboden middelen; hier lijkt een lichte afname te zien ten opzichte van het vorige voetbalseizoen. Enkele respondenten geven aan helemaal geen screening uit te voeren.

Voorafgaand aan een wedstrijd worden uitsupporters bij bijna elke respondent gefouilleerd. Verder wordt er met regelmaat steekproefsgewijs gefouilleerd. De helft van de respondenten geeft aan te fouilleren op bepaalde vakken en één respondent fouilleert in alle gevallen.

Gemiddeld heeft per respondent 0,1 personen een cursus Search, Detect React gevolgd. Camerabeelden worden bij bijna alle respondenten structureel uitgelezen door verschillende personen. Het merendeel van de respondenten heeft deze bevoegdheid bij de veiligheidscoördinator neergelegd. Nagenoeg alle respondenten zetten fouilleren in om middelengebruik onder supporters te voorkomen. Ongeveer de helft poogt dit te voorkomen door middel van observaties. In de referentiegroep wordt er geen gebruik gemaakt van drugshonden. Hier zijn wij een verschil ten opzichte van de vorige benchmark (vorig jaar bij drie respondenten).

4.3 BVO eerste divisie

Enkele cijfers

De gemiddelde maximumcapaciteit van de stadions van de respondenten is 10.336 toeschouwers. Het gemiddelde aantal bezoekers bedroeg 7.226,4. Bij de meeste respondenten is er een bezoldigde functionaris aangewezen als veiligheidscoördinator. Eén respondent geeft aan er geen te hebben. De clubs hebben voor gemiddeld 25,6 uur per week een veiligheidscoördinator in dienst (tegen 23,1 vorig jaar). Per wedstrijd worden er gemiddeld 9,2 EHBO'ers ingezet (ongeveer 1 op 785 toeschouwers). Dit is te vergelijken met het aantal EHBO'ers in de eredivisie. Ten opzichte van de vorige benchmark is dit een afname (1 op 490).

Betrokken partners en onderwerpen

In de referentiegroep is de regie voor de veiligheid in het stadion geborgd bij de BVO. Enkele respondenten geven aan dat deze regie ook ligt bij de gemeente en de politie. Alle respondenten hebben overleg gehad over de veiligheid in het stadion. Betrokken partijen waren in ieder geval de gemeente, de BVO en de politie. Bij ongeveer de helft van de respondenten worden ook de beveiligingsorganisatie en de supportersvereniging genoemd. Eén respondent benoemt het OM ook als betrokken partij. Tijdens deze overleggen worden de onderwerpen combiregeling en het risicoprofiel van wedstrijden besproken. Bij de meeste respondenten komen de onderwerpen handhaving stadionverboden en mogelijkheden voor sfeeracties ook aan bod. Dit voetbalseizoen komt het onderwerp supportersindeling stadion relatief vaak aan bod, vergeleken met het vorige voetbalseizoen. De onderwerpen terrorisme en opstalplaatsen politie en hulpdiensten worden niet benoemd door de respondenten.

Volgens de respondenten in de categorie BVO eerste divisie behoren de volgende onderwerpen tot hun takenpakket: mogelijkheden voor sfeeracties, cameratoezicht, handhaving stadionverboden en supportersindeling stadion. Een meerderheid van de respondenten zien het in kaart brengen van het risicoprofiel van wedstrijden en het opstellen van een calamiteitenplan ook als hun taak. Andere onderwerpen zoals opstalplaatsen voor politie en hulpdiensten, de inzet van de politie en terrorisme horen volgens relatief weinig respondenten tot hun takenpakket.

De meerderheid van de respondenten beoordeelt het stadion als veilig. Een tweetal respondenten beoordelen het als neutraal.

Calamiteitenplannen

Alle respondenten hebben een calamiteitenplan opgesteld, met daarin aandacht voor verschillende typen risico's. Bij alle respondenten wordt er gefocust op brand en rellen. Bij de meerderheid is er tevens aandacht voor verdrukking en extreem. Bij minder dan de helft van de respondenten zijn het risico van instortingsgevaar en terroristische aanslagen ook opgenomen in het calamiteitenplan. Alle respondenten, op één na, hebben het calamiteitenplan minstens één keer geoefend. De laatste oefening vond voor de meeste respondenten plaats in het eerste kwartaal van 2019.

De stewards waren in alle gevallen van de partij bij de oefening. Bij de helft van de respondenten waren de politie en de brandweer ook betrokken bij de oefening. De respondenten hebben ook (brandveiligheids)inspecties in hun organisaties. Deze vonden plaats in de laatste twee kwartalen van 2018 en het eerste kwartaal van 2019.

In het seizoen 2018-2019 werden door de helft van de respondenten de uitgangen van binnen naar buiten niet afgesloten tijdens de wedstrijd. Bij de overige respondenten wordt dit wel of soms gedaan. Deze nooduitgangen zijn voornamelijk door een aangewezen steward te openen. Bij de helft van de respondenten kan de veiligheidscoördinator dit doen. Bij één respondent zijn de deuren door iedereen te openen.

Screening

Door driekwart van de respondenten wordt er voorafgaand aan een thuiswedstrijd gescreend op de aanwezigheid van verboden voorwerpen en middelen. Door de helft wordt er ook gescreend op onbevoegde personen. Twee respondenten geven aan geen screening uit te voeren. Alle respondenten fouilleren steekproefsgewijs. Nagenoeg alle respondenten fouilleren de uitsupporters en twee respondenten fouilleren supporters van bepaalde vakken. Bij de organisaties van de respondenten heeft het personeel geen cursus Search Detect React gevolgd.

Camerabeelden worden bij de meeste respondenten incidenteel uitgelezen. Bij de vorige benchmark gaf de meerderheid van de respondenten aan dit structureel te doen. Het uitlezen van de beelden wordt bij alle respondenten gedaan door de veiligheidscoördinator. Andere personen zoals stewards en politiemedewerkers worden hiervoor slechts door enkele respondenten ingezet.

In de referentiegroep zette 50% in op het voorkomen van middelgebruik onder supporters. Dit wordt voornamelijk gedaan door fouilleren en observaties. Bij het controleren op vuurwerk bij supporters wordt er door alle clubs gebruik gemaakt van fouilleren. De meerderheid van de respondenten maakt ook gebruik van camera's en het selectief fouilleren van de supporters.

4.4 OM

Vanuit de actor OM zijn geen vragen met betrekking tot safety ingevuld of gesteld.

4.5 Politie

Betrokken partners en onderwerpen

Nagenoeg alle respondenten geven aan dat de regie voor veiligheid in het stadion bij de BVO moet liggen. Enkele respondenten geven aan dat deze regie bij de gemeente of de eigenaar van het stadion ligt. Op één respondent na geeft iedereen aan overleg te voeren over de veiligheid in het stadion. Met name de gemeente, de BVO en de politie waren betrokken partijen. Het OM en de beveiligingsorganisaties worden door iets minder dan de helft van de respondenten genoemd als aanwezige partij bij deze overleggen. De supportersvereniging en de KNVB worden slechts door enkele respondenten genoemd.

Tijdens deze overleggen worden voornamelijk de onderwerpen risicoprofiel wedstrijd en de combiregeling besproken. De onderwerpen mogelijkheden voor sfeeracties, inzet van de politie en cameratoezicht werden door een ruime meerderheid van de respondenten besproken. Ten opzichte van de vorige benchmark is er een flinke toename te zien in het bespreken van de eerder genoemde onderwerpen en het onderwerp opstelplaatsen politie en hulpdiensten. Onderwerpen zoals terrorisme, ontruimingsmogelijkheden en brandpreventie komen aanzienlijk minder aan bod.

Alle respondenten binnen de politie zien de taak inzet van de politie als onderdeel van het takenpakket.

Calamiteitenplan

In het calamiteitenplan van de politie zijn in (bijna) alle gevallen de risico's brand en rellen aan bod gekomen. De risico's op extreem weer en verdrukking worden door ruim de helft van de respondenten genoemd in het calamiteitenplan en instortingsgevaar en terroristische aanslagen door iets meer dan de helft. Vergeleken met de vorige benchmark is er een lichte toename te zien op het gebied van oefeningen. Steeds meer respondenten hebben één keer geoefend. Het merendeel van de respondenten geeft aan dat de laatst uitgevoerde oefening waarbij men betrokken was, een uitvoeringsoefening was. Dit in plaats van een systeemsoefening. De meeste respondenten hebben hun laatste oefening in het derde en vierde kwartaal gehad. Een tweetal respondenten heeft twee jaar geleden voor het laatst een oefening gehad.

Bij de oefeningen waren in alle gevallen de stewards aanwezig. De politie en een beveiligingsbedrijf waren hierbij in veel gevallen ook betrokken. De gemeente, de brandweer en de supportersverenigingen worden in dit opzicht minder genoemd. In het seizoen 2018-2019 worden de stadions door de politie aanzienlijk veiliger beoordeeld dan in het voorgaande seizoen.

Screening

Voorafgaand aan wedstrijden voeren de meeste respondenten een screening op verboden voorwerpen uit. Meer dan de helft screent ook op onbevoegde personen en verboden middelen. Een aantal respondenten geeft ook aan geen screening uit te voeren.

Op twee respondenten na geeft de referentiegroep aan structureel camerabeelden actief uit te lezen tijdens de wedstrijd. Eén respondent geeft aan dit incidenteel te doen en één geeft aan dit niet (actief) te doen. Dat gebeurt meestal door de veiligheidscoördinator. De politie speelt hier een relatief kleine rol in.

Binnen de referentiegroep zette twee derde in op het voorkomen van middelengebruik onder supporters. Dit laat een forse stijging zien ten opzichte van de vorige benchmark. De politie voorkomt voornamelijk middelengebruik onder supporters door hen te fouilleren. Het merendeel van de respondenten geeft aan ook te fouilleren op het bezit van vuurwerk bij supporters. Daarnaast wordt er om te controleren op het bezit van vuurwerk ook gebruik gemaakt van camera's, selectief fouilleren en het inzetten van vuurwerkhonden.

4.6 Gemeenten

Betrokken partners en onderwerpen

De respondenten geven grotendeels aan dat de regie voor de veiligheid in het stadion bij de BVO ligt. Een enkeling vindt dat deze regie ligt bij de eigenaar van het stadion en een tweetal respondenten vindt dat de regie ligt bij de gemeente. Bijna alle respondenten geven aan overleg te hebben over de veiligheid in het stadion. Betrokken partijen zijn in veel gevallen de gemeente, de BVO en de politie. Andere organisaties zoals supportersverenigingen, het OM en beveiligingsorganisaties wordt slechts door een aantal respondenten genoemd. Volgens de respondenten is de KNVB geen partij bij deze overleggen. Tijdens deze overleggen wordt voornamelijk de inzet van de politie besproken. Ook de onderwerpen risicoprofiel wedstrijd, combiregeling, mogelijkheden voor sfeeracties, cameratoezicht en calamiteitenplein/organisatie komen met regelmaat aan bod. Andere onderwerpen worden in minder dan de helft van de gevallen genoemd.

Alle respondenten zien het risicoprofiel van de wedstrijd als onderdeel van hun takenpakket. Veel respondenten zien de inzet van de politie en de combiregeling ook als hun taak. Andere taken werden slechts door een klein gedeelte van de respondenten benoemd als onderdeel van hun takenpakket.

De respondenten beoordelen de veiligheid van het stadion voornamelijk als veilig tot zeer veilig. Een gedeelte geeft aan hier neutraal over te zijn.

Calamiteitenplan

In een calamiteitenplan komen er verschillende type risico's aan bod. In de referentiegroep behoort voornamelijk het risico 'brand' tot het calamiteitenplan. De risico's 'rellen', 'verdrukking', 'extreem weer' en 'instortingsgevaar' komen ook met enige regelmaat voor. 'Terroristische aanslagen' worden slechts in een derde van de calamiteitenplannen van de respondenten benoemd. Het merendeel van de respondenten hebben het calamiteitenplan minstens één keer geoefend. Ten opzichte van de vorige benchmark heeft een kleiner deel nog nooit geoefend. Binnen de referentiegroep verschilt het moment van de laatst uitgevoerde oefening zeer. Een kwart heeft voor het laatst in 2017 geoefend, een kwart heeft in 2019 geoefend en de overige respondenten in 2018. Er vinden tevens (brandveiligheids)inspecties plaats bij de gemeente. Het merendeel van de respondenten heeft een dergelijke inspectie in het eerste kwartaal van 2019 gehad.

4.7 Supportersverenigingen

Met betrekking tot safety is ook een aantal vragen gesteld aan supportersverenigingen. De veiligheid van stadions tijdens thuiswedstrijden wordt overwegend positief gezien. Hier is vooruitgang te zien ten opzichte van de vorige benchmark waar een enkeling negatief tot zeer negatief was. De veiligheid van het stadion tijdens uitwedstrijden is overwegend neutraal tot positief. Hier is het beeld vergelijkbaar met de vorige benchmark.

4.8 Bevindingen Safety

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort aangeven per criterium wat de bevindingen zijn op basis van de benchmark:

- 'Stadions in Nederland zijn fysiek veilig. Er is ruime en continue aandacht voor de balans tussen safety (P en S factor = Physical and Safetymanagement), security en service;

Wederom leeft het beeld bij vele respondenten dat de stadions veilig zijn. Zie hieronder voor de overige punten.

- De calamiteitenorganisatie is op orde en securitymaatregelen staan de fysieke veiligheid niet in de weg.

Vergeleken met vorig jaar zien de BVO's een scala aan verschillende taken als onderdeel van hun takenpakket. Ook dit jaar zien wij dat de calamiteitenplannen wat betreft risico's completer kunnen. Ten opzichte van de vorige benchmark is het risico reellen vaker aan bod gekomen in de calamiteitenplannen. De risico's verdrukking en instortingsgevaar zijn naar onze mening nog onderbelicht.

Veel van de respondenten hebben in het seizoen 2018-2019 minstens één keer het calamiteitenplan geoefend. Voor een deel van de referentiegroep heeft een oefening langer dan een jaar geleden plaatsgevonden. De gemeente, brandweer en de beveiligingsbedrijven waren hier minder vaak aanwezig. De meeste brandveiligheidsinspecties zijn de afgelopen twaalf maanden uitgevoerd.

Wederom blijkt dat de (nood)uitgangen vaak van binnen naar buiten gesloten worden, terwijl nooduitgangen altijd door iedereen te openen moeten zijn. Het personeel dat de deuren kan openen, is vaak een aangewezen steward of een veiligheidscoördinator. Slechts bij één respondent BVO is iedereen in staat om deze deuren te openen.

- Het is helder aan welke eisen een (nieuw te bouwen) stadion moet voldoen en welke managementelementen daarbij horen.

Deze vraag valt buiten de scope van de benchmark.

- 'Eveneens is het helder waar de regie, de verantwoordelijkheid voor controle en aanverwante aansprakelijkheid ligt.'

Bij vrijwel alle respondenten is duidelijk dat de regie voor veiligheid in stadions bij de BVO moet liggen. Onder de respondenten is nog steeds maar een beperkte groep bezig met het voorkomen van middelengebruik onder supporters. De politie is hierbij wel significant meer gaan focussen op het voorkomen hiervan. Organisaties doen dit voornamelijk door de supporters te fouilleren. Drugshonden worden minimaal ingezet. Er kan nog wel worden geconstateerd dat er op dit punt niet structureel gehandhaafd wordt.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat heel veel respondenten, waaronder supportersverenigingen, aangeven stadions veilig te vinden. Desalniettemin is er een aantal punten die beter ontwikkeld kunnen worden om progressie te boeken op dit speerpunt. Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig met en kunnen worden overgenomen uit de nulmeting. Daarom moet wat ons betreft in ieder geval:

1. meer aandacht besteed worden aan het structureel oefenen van calamiteitenplannen, minimaal eens per jaar, met alle partners. Gemeenten en de brandweer/ de veiligheidsregio blijken hier regelmatig niet bij aanwezig te zijn en moeten ook betrokken zijn bij het oefenen van calamiteitenplannen
2. de BVO ervoor zorgen dat nooduitgangen altijd door een ieder geopend kunnen worden in geval van nood. Wij snappen dat hier een zekere spanning aanwezig kan zijn tussen het belang van veiligheid en openbare orde. In geval van nood (bij brand, verdrukking etc), moeten nooddeuren echter altijd geopend kunnen worden door iedereen. Een oplossing zou kunnen zijn dat er altijd een steward of beveiligingsmedewerker bij een nooddeur staat, zodat deze niet oneigenlijk gebruikt kan worden.

Daarnaast moet wat ons betreft:

3. in het calamiteitenplan structureel aandacht geschonken worden aan instortingsgevaar⁵, verdrukking, terroristische aanslag en extreem weer. Dit soort calamiteiten roept andere vragen op dan de meer traditionele risico's van openbare ordeverstoringen, die vaak dominant zijn in de veiligheidsorganisatie
4. effectieve screening van personen tot stand worden gebracht. De verschillende BVO's lijken niet consistent in het screenen op onbevoegde personen en/of verboden middelen en voorwerpen. Consequente aandacht hiervoor bij het briefen en trainen van stewards en ander veiligheidspersoneel is essentieel. Eind 2019 verschijnt een handreiking van het Auditteam in co-productie met de KNVB voor stewardorganisaties, waarin ook hieraan op laagdrempelige wijze aandacht aan wordt besteed. Een zwaardere training die zou kunnen helpen, is om personeel deel te laten nemen aan een cursus Search, Detect, React. Voornamelijk in de eerste divisie kan er ook meer focus worden gelegd op het structureel uitlezen van camerabeelden.

⁵ De vragenlijst is ingevuld door respondenten voordat het dak van het AZ-stadion is ingestort. Daarom is hier bij dit onderzoek geen verder onderzoek gedaan naar instortingsgevaar, anders dan de vraag rond het calamiteitenplan. Deze aanbeveling moet dus los gezien worden van het instorten van het AZ-dak, maar is helaas wel illustratief voor de noodzaak van structurele aandacht voor dit risico in calamiteitenplannen.

5. Speerpunt 4: regierol gemeenten

5.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt:

- 'In iedere gemeente vindt onder regie van de gemeente een strategisch overleg (voetbalvierhoek), een beleidsmatig/tactisch overleg en operationeel overleggen (casusoverleg, voorbereidend wedstrijdoverleg, wedstrijdevaluatie en dergelijke) plaats met tenminste politie, OM en BVO over de lokale voetbal en veiligheidssituatie.
- Regie voorziet in het bij elkaar brengen van partners, het maken van afspraken en expliciteren van verschillende belangen, het benoemen van knelpunten en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid. De regisseur heeft het totaaloverzicht en monitort de voortgang.'

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben ten aanzien van het speerpunt regierol gemeenten. Hierbij gaan wij met name in op de verschillende type overleggen (strategisch, beleidsmatig en operationeel) en de tevredenheid van de partners over de regiefunctie van de gemeente.

5.2 BVO eredivisie

Strategisch overleg

Het *strategisch overleg* omtrent voetbalveiligheid heeft gemiddeld 2,8 keer plaatsgevonden volgens de respondenten. Hierbij is volgens alle respondenten de BVO altijd betrokken en de gemeente, politie en het OM bijna iedere keer. De supportersvereniging wordt door de respondenten niet benoemd.

Respondenten geven aan dat voornamelijk de veiligheidscoördinator en de voorzitter/directeur van de BVO de aangewezen partijen zijn die deelnemen aan het strategisch overleg. Andere partijen, denk aan de beleidsadviseur politie, OvJ, etc., nemen slecht sporadisch deel aan het strategisch overleg.

Onderwerpen als lange termijn doelen veiligheid en lange termijn doelen persoonsgerichte aanpak stonden op de agenda en/of werden besproken in strategische overleggen. Lange termijn doelen betreffende gastvrijheid en het betrekken van supporters staan bij relatief minder respondenten op de agenda tijdens strategische overleggen (ongeveer de helft).

Beleidsmatig overleg

Het *beleidsmatig overleg* omtrent voetbalveiligheid heeft gemiddeld vijf keer plaatsgevonden volgens de respondenten. Hierbij zijn de BVO, politie en gemeente bij alle respondenten betrokken. Het OM is bij nagenoeg alle respondenten betrokken bij het beleidsmatig overleg. De supportersvereniging wordt door geen enkele respondent betrokken. Namens de BVO's was in bijna alle gevallen de veiligheidscoördinator aanwezig. Andere functionarissen zoals de directeur BVO, beleidsmedewerker OOV (gemeente) en de staffunctionaris politie zijn minder vaak bij deze overleggen betrokken.

Alle respondenten hebben de onderwerpen voortgang doelen veiligheid en voortgang doelen persoonsgerichte aanpak op de agenda staan. Nagenoeg iedereen in de referentiegroep heeft aangegeven dat de onderwerpen voortgang doelen gastvrijheid en voortgang doelen betrekken supporters aan bod komen tijdens de beleidsmatige overleggen.

Operationeel overleg

Het *operationeel overleg* omtrent voetbalveiligheid heeft gemiddeld 22,2 keer plaatsgevonden volgens de respondenten. Hierbij zijn bij alle respondenten de BVO en de politie betrokken. De gemeente wordt minder genoemd en het OM slechts enkele keren. Vanuit de BVO wordt de veiligheidscoördinator in alle gevallen betrokken bij deze overleggen. Daarnaast wordt de SLO ook relatief vaak betrokken. De besproken onderwerpen hebben betrekking tot de prestaties rond gastvrijheid, veiligheid, persoonsgerichte aanpak en betrekken supporters. Er is met name een focus gaan liggen op dit laatste, ten opzichte van de vorige benchmark.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

Het merendeel van de respondenten is tevreden tot zeer tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Het gros van de referentiegroep gaf aan de volgende uitgevoerde taken van de gemeente voldoende of goed te vinden: het bij elkaar brengen van partners, het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten en het maken van afspraken. De respondenten hebben nagenoeg geen taken benoemd waarvan zij van mening zijn dat de gemeente die onvoldoende heeft uitgevoerd.

5.3 BVO eerste divisie

Strategisch overleg

In het seizoen 2018-2019 heeft onder de respondenten gemiddeld twaalf keer een *strategisch overleg* omtrent voetbalveiligheid plaatsgevonden. In alle gevallen waren de BVO, politie en gemeente betrokken partijen. Het OM was bij twee respondenten aanwezig en de supportersvereniging bij één. Namens de club in de eerste divisie was de veiligheidscoördinator in alle gevallen de aangewezen persoon om de overleggen bij te wonen. Bij de helft van de respondenten zijn dat de staffunctionaris politie of de SLO. Eén respondent benoemt de voorzitter/directeur.

Tijdens de overleggen staan er verschillende onderwerpen met lange termijn doelen op de agenda. Bij alle respondenten komt het lange termijn doel veiligheid aan bod. De andere lange termijn doelen nemen in frequentie als onderwerp op de agenda af, respectievelijk: persoonsgerichte aanpak, betrekken supporters en gastvrijheid.

Beleidsmatig overleg

Het *beleidsmatig overleg* omtrent voetbalveiligheid wordt gemiddeld 11,2 keer gehouden. Betrokken organisaties zijn in ieder geval de BVO, politie en de gemeente. De supportersvereniging wordt door één respondent benoemd en het OM is helemaal niet betrokken bij deze overleggen. De veiligheidscoördinator is in alle gevallen de aangewezen persoon die namens de BVO eerste divisie deelneemt aan het overleg. Bij de helft van de respondenten waren de betrokken partijen namens de BVO de staffunctionaris politie of de SLO. Bij bijna alle respondenten kwamen de onderwerpen voortgang doelen veiligheid en persoonsgerichte aanpak aan bod. De helft van de referentiegroep besprak ook de onderwerpen voortgang doelen gastvrijheid en betrekken supporters.

Operationeel overleg

Het *operationeel overleg* omtrent voetbalveiligheid wordt gemiddeld negentien keer gehouden. Bij deze overleggen zijn altijd de BVO, politie en de gemeente betrokken. Bij een tweetal respondenten is de supportersvereniging aanwezig en bij één respondent is het OM betrokken. Namens de BVO eerste divisie is voornamelijk de veiligheidscoördinator aanwezig. De SLO wordt door bijna alle respondenten betrokken, daaropvolgend sluit de staffunctionaris politie het meeste aan. Tijdens deze overleggen worden in alle gevallen de prestaties rond veiligheid en het betrekken van supporters benoemd. Bij een meerderheid van de respondenten komen ook de prestaties rond gastvrijheid en persoonsgerichte aanpak aan bod.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

De helft van de respondenten was tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Een ander geeft aan zeer tevreden te zijn en weer een andere is neutraal. De referentiegroep geeft aan dat de gemeente de taak van het bij elkaar brengen van partners voldoende of goed uitvoert. De meerderheid van de respondenten geeft ook aan tevreden te zijn met de gemeente betreffende de volgende taken: het benoemen van knelpunten, het maken van afspraken en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten. De taak expliciteren van verschillende belangen wordt door geen van de respondenten als voldoende of goed uitgevoerd gezien.

5.4 OM

Strategisch overleg

Het *strategisch overleg* is een overleg waarbij de langetermijnvisie op het gebied van voetbal en veiligheid en de gemeentelijke rol hierbij wordt besproken. In het seizoen 2018-2019 heeft volgens de respondenten gemiddeld 0,9 keer een strategisch overleg omtrent voetbalveiligheid plaatsgevonden. Vergeleken met de vorige benchmark, de gemeente en de politie is dit een lager aantal.

Beleidsmatig overleg

Het *beleidsmatig overleg* is een overleg waarbij de beleidsdoelstellingen worden geformuleerd en/of de voortgang op beleidsdoelstellingen worden besproken. Gemiddeld heeft het OM 2,3 keer *beleidsmatig (tactisch) overleg* gehad. Betrokken organisaties betroffen voornamelijk een BVO, de politie, de gemeente en een ander arrondissementsparket. De supportersverenigingen zijn slechts bij een tweetal respondenten betrokken bij het overleg. Vanuit het OM was de OvJ de aangewezen persoon bij deze overleggen. Tijdens de overleggen stonden voornamelijk de voortgangdoelen betreffende veiligheid en persoonsgerichte aanpak op de agenda. Voortgangdoelen betreffende gastvrijheid en het betrekken van supporters zijn relatief minder vaak aan bod gekomen.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

In de referentiegroep is de meerderheid tevreden over de mate waarin de gemeente is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Alle respondenten geven aan dat de taken het bij elkaar brengen van partners en het maken van afspraken goed worden uitgevoerd door de gemeente. Het expliciteren van verschillende belangen en het benoemen van knelpunten wordt slechts door een aantal respondenten gezien als taken die goed worden uitgevoerd.

5.5 Politie

Strategisch overleg

Gemiddeld geven de respondenten aan 2,7 keer een *strategisch overleg* te hebben gehad omtrent voetbalveiligheid. Betrokken organisaties zijn de gemeente en de politie. Binnen de referentiegroep worden de BVO en het OM in bijna alle gevallen genoemd. Namens de politie was voornamelijk de staffunctionaris aanwezig. Een vijftal keer wordt ook de beleidsadviseur van de politie genoemd. Andere partijen vanuit de politie worden slechts een enkele keer genoemd. Tijdens deze overleggen komen er verschillende onderwerpen aan bod. Het lange termijn doel met betrekking tot veiligheid staat bij de meeste respondenten op de agenda. Een ruime meerderheid laat ook het lange termijn doel met betrekking tot gastvrijheid aan bod komen. In vergelijking met de vorige benchmark is dit onderwerp meer op de voorgrond komen te staan. Een tweetal respondenten geeft aan geen lange termijn doelen met betrekking tot TGVV te bespreken tijdens deze overleggen.

Beleidsmatig overleg

Het beleidsmatig overleg heeft gemiddeld 6,4 keer plaatsgevonden, wat beduidend meer is dan vorig jaar. Hierbij is bij alle respondenten de politie aanwezig. Het OM, de BVO en de gemeente zijn nagenoeg altijd betrokken. De supportersvereniging is slechts een enkele keer door een respondent benoemd als betrokken organisatie. Vanuit de referentiegroep worden er verschillende partijen naar voren geschoven om deze overleggen bij te wonen. Dit betreft voornamelijk de staffunctionaris politie. Bijna iedereen in de referentiegroep geeft aan dat het onderwerp over de voortgang van het doel veiligheid op de agenda staat tijdens deze overleggen. De voortgang van de doelen gastvrijheid en persoonsgerichte aanpak wordt bij iets meer dan de helft van de respondenten besproken. Hier valt op dat er relatief minder focus ligt op de persoonsgerichte aanpak ten opzichte van de vorige benchmark.

Operationeel overleg

Het operationeel overleg vindt gemiddeld 21,6 keer plaats. Van de respondenten geven allen aan dat zowel BVO als politie hierbij betrokken zijn. De gemeente wordt vrijwel altijd genoemd en de supportersvereniging in ongeveer de helft van de gevallen. Het OM wordt slechts door drie respondenten genoemd als betrokken organisatie.

De onderwerpen die hierbij aan bod komen, gaan in bijna alle gevallen over de prestaties rond veiligheid. Prestaties rond de gastvrijheid en het betrekken van supporters zijn onderwerpen die ook relatief vaak worden genoemd. Prestaties rond persoonsgerichte aanpak wordt slechts door een kleine meerderheid op de agenda gezet.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

Het overgrote deel van de respondenten zegt tevreden te zijn over de centrale regiefunctie van de gemeente. Eén respondent zegt echter zeer ontevreden te zijn. Binnen de referentiegroep geven de meeste aan dat het maken van afspraken en het bij elkaar brengen van partners door de gemeente voldoende of goed gebeurt. De meeste respondenten geven aan dat dit ook geldt voor het streven naar een gezamenlijke aanpak van knelpunten. Het expliceren van verschillende belangen en het benoemen van knelpunten worden door relatief minder respondenten benoemd als taken die de gemeente voldoende of goed uitvoert. De vraag over taken die onvoldoende worden uitgevoerd, wordt diffuus beantwoord. De opties worden slechts door een enkeling benoemd.

5.6 Gemeenten

Strategisch overleg

Gemiddeld wordt er in de referentiegroep 1,6 fte ingezet op het gebied van voetbal en veiligheid (tegen 0,8 fte vorig jaar is dit een forse stijging). Onder de respondenten vindt er gemiddeld 2,8 keer *strategisch overleg* omtrent voetbalveiligheid plaats. Bij bijna alle respondenten zijn de BVO, de politie en de gemeente hierbij aanwezig. Het OM is ook bij vele respondenten betrokken tijdens dit overleg. Slechts een tweetal respondenten betrekken de supportersvereniging. Namens de respondenten waren voornamelijk de beleidsmedewerker OOV aanwezig, daaropvolgend het bestuur van de gemeente. Andere functionarissen zijn slechts door enkele respondenten benoemd. Er staan diverse onderwerpen met betrekking tot lange termijn doelen op de agenda. Met name het onderwerp veiligheid komt tijdens deze overleggen ter sprake. Bij ongeveer de helft van de respondenten komen ook de lange termijn doelen met betrekking tot gastvrijheid, supporters en persoonsgerichte aanpak aan bod. Op het gebied van gastvrijheid is er, vergeleken met de vorige benchmark, een flinke afname te zien. De andere doelen lijken allemaal minder aan bod te komen in vergelijking met de vorige benchmark.

Beleidsmatig overleg

Beleidsmatig overleg omtrent voetbalveiligheid heeft gemiddeld 4,9 keer per jaar plaatsgevonden. In alle gevallen waren daar de BVO, politie en de gemeente aanwezig. De politie was bij een merendeel van de respondenten ook aanwezig. De supportersvereniging werd door een derde van de respondenten genoemd. Namens de respondenten was voornamelijk de (senior) beleidsmedewerker OOV aanwezig. Andere functionarissen is slechts door een aantal respondenten benoemd. Onderwerpen die worden besproken hebben in alle gevallen betrekking op de voortgang doelen veiligheid. Een (ruime) meerderheid bespreekt ook de voortgang van de doelen betreffende gastvrijheid, betrekken supporters en persoonsgerichte aanpak.

Operationeel overleg

Onder de respondenten vindt er gemiddeld 18,1 keer *operationeel overleg* omtrent voetbalveiligheid plaats. Alle respondenten geven aan dat politie en de BVO hierbij betrokken waren en in bijna alle gevallen de gemeente. Supportersverenigingen wordt door een aantal respondenten benoemd, het OM slechts twee keer. Vanuit de gemeente is de (senior) beleidsmedewerker OOV bij het overleg betrokken bij bijna alle respondenten. Andere mogelijkheden worden minimaal genoemd. Tijdens het overleg worden de prestaties rond veiligheid in alle gevallen besproken. In (iets minder dan) de helft van de gevallen komen de prestaties rond gastvrijheid, betrekken van supporters en persoonsgerichte aanpak ook aan bod.

Tevredenheid regiefunctie gemeente

Alle respondenten zijn neutraal tot zeer tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Er zijn diverse taken die de gemeente uitvoert: het bij elkaar brengen van partners, het maken van afspraken, het expliciteren van verschillende belangen, het benoemen van knelpunten en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten. Alle worden door het overgrote deel van de respondenten als voldoende of goed uitgevoerd ervaren.

5.7 Bevindingen regierol gemeenten

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort aangeven per criterium wat de bevindingen zijn op basis van deze benchmark:

- 'In ieder gemeente vindt onder regie van de gemeente een strategisch overleg (voetbalvierhoek), een beleidsmatig/tactisch overleg en operationele overleggen (casusoverleg, voorbereidend wedstrijdoverleg, wedstrijdevaluatie en dergelijke) plaats met tenminste politie, OM en BVO over de lokale voetbal en veiligheidssituatie.

Het aantal overleggen per voetbalseizoen lijkt vergeleken met de vorige benchmark toegenomen. Uit voorgaande blijkt dat vooral de BVO, gemeente en politie bij bijna alle overleggen betrokken zijn. Het OM is hier in mindere mate aanwezig. Op de agenda's van de drie verschillende typen overleggen staat vrijwel altijd het onderwerp veiligheid, in bijna alle gevallen gevolgd door gastheerschap en persoonsgerichte aanpak. Het betrekken van supporters wordt het minst genoemd⁶. Ook is er een opvallende verdubbeling in het aantal fte bij de gemeenten te zien voor voetbalveiligheid.

⁶ Regierol gemeenten is niet separaat uitgevraagd in de vragenlijst als onderwerp op de agenda van de separate overleggen, omdat dit geen directe betrekking heeft op toegankelijk, gastvrij en veilig voetbal, maar een organisatorisch aspect is voor het overlegproces.

- Regie voorziet in het bij elkaar brengen van partners, het maken van afspraken en expliciteren van verschillende belangen, het benoemen van knelpunten en het streven naar een gezamenlijke aanpak van deze knelpunten met behoud van ieders eigen verantwoordelijkheid. De regisseur heeft het totaaloverzicht en monitort de voortgang.'

Zoals hierboven genoemd is, worden niet alle partners nog betrokken. De respondenten zijn wel (zeer) tevreden over de mate waarin de gemeente erin is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Hier is vooruitgang te zien ten opzichte van de nulmeting. Volgens de respondenten worden taken zoals het maken van afspraken en het bij elkaar brengen van partners het beste uitgevoerd.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij net als vorig jaar dat heel veel respondenten weliswaar tevreden zijn over de regiefunctie die gemeenten vervullen, maar ook dat er een aantal punten beter ontwikkeld kunnen worden om progressie te boeken op dit speerpunt. Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig met en kunnen worden overgenomen uit de nulmeting. Wij raden daarom nogmaals aan om supporters beter te betrekken bij beleidsvorming op het gebied van TGVV. De kunst zit erin om niet over maar met supporters te praten. Dit kan door ze structureel een plek aan de overlegtafel te geven of periodiek als vierhoek de afstemming met supporters te zoeken. De manier waarop supporters worden betrokken, hangt af van het vraagstuk, de organisatiegraad van de supporters en andere specifieke omstandigheden binnen de vierhoek.

Het is vooral van belang je als vierhoek consequent af te vragen wat binnen een bepaald vraagstuk de positie van de supporters is. Is het verstandig ze te informeren over bepaalde ontwikkelingen, om ze aan de voorkant van beleidsontwikkelingen te betrekken of vooral na afloop te polsen wat hun ervaringen waren? Maak als vierhoek een bewuste afweging hoe hier mee om te gaan.

Er valt op dat bijna de helft van de respondenten in de categorie Gemeente meestal niet tot nooit aanwezig is bij gemeenschappelijke vooroverleggen van wedstrijden. Hier zal er sprake zijn van maatwerk; niet bij elke wedstrijd is aanwezigheid even noodzakelijk. In het geval van een risicowedstrijd zal de gemeente (met het oog op de verantwoordelijkheid voor de openbare orde) eerder aanwezig zijn. En hoewel de absolute noodzaak daartoe soms ontbreekt, roepen wij gemeenten op waar mogelijk bij vooroverleggen aanwezig te zijn. Enerzijds vanuit hun regierol, anderzijds ter versterking van het netwerk binnen de vierhoek.

Tot slot zien wij dat andere onderwerpen dan veiligheid iets minder aan bod lijken te komen. Omdat het risico bestaat dat de andere onderwerpen langzaam naar de achtergrond verschuiven, moeten deze structureel op de agenda worden geplaatst. Natuurlijk hoeft er niet altijd over andere onderwerpen dan veiligheid gesproken te worden, maar op deze manier is er wel continue aandacht voor het onderwerp mogelijk en wordt het in ieder geval ook niet vergeten.

6. Speerpunt 5: betrokkenheid supporters

6.1 Inleiding

In het rapport 'Toegankelijk, Gastvrij en Veilig Voetbal: Impuls aan normalisatie' worden de volgende criteria genoemd waar op ingezet wordt:

- 'Er is betrokkenheid van supportersverenigingen bij de beleidsvorming op lokaal niveau.
- Op landelijk niveau is een overkoepelend supportersorgaan dat deelneemt aan beleidsoverleggen met de partners op landelijk niveau⁷.

In dit hoofdstuk geven wij per type organisatie aan welke bevindingen wij hebben ten aanzien van het speerpunt betrokkenheid supporters. Hierbij gaan wij onder andere in op hoe vaak supporters betrokken worden, welke invloed de supporters hebben bij het bespreken van onderwerpen en hoe dit door de partijen gewaardeerd wordt.

6.2 BVO eredivisie

Frequentie van betrekken

Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat de supporters structureel betrokken worden bij TGVV. Bij ongeveer een kwart worden de supporters slechts incidenteel betrokken en bij een relatief kleine groep respondenten worden supporters niet betrokken. Over het algemeen worden vooral erkende supportersverenigingen betrokken. Ongeveer de helft van de respondenten betreft ook het overkoepelend supportersorgaan. In mindere mate worden de volgende typen supporters betrokken: harde kern en individuele supporters. Iets minder dan de helft van de respondenten geeft aan maandelijks met supporters om de tafel te zitten. Waar er bij de vorige benchmark twee respondenten waren die aangaven wekelijks om de tafel te zitten, zijn dit er dit voetbalseizoen geen. Een enkele respondent geeft wel aan incidenteel, eens per seizoen, eens per kwartaal of eens per seizoen te overleggen.

Onderwerpen en invloed

In de referentiegroep worden voornamelijk de onderwerpen veiligheid, gastvrijheid en supportersbetrokkenheid besproken in het overleg tussen de BVO en de supporters. De persoonsgerichte aanpak wordt slechts bij een kwart van de respondenten besproken. Bij het bespreken van deze onderwerpen geldt dat er in alle gevallen samen wordt gedacht. 'Samen doen' en 'samen evalueren' zijn tevens twee niveaus van zeggenschap die van toepassing zijn bij veel van de respondenten. 'Samen besluiten' wordt bij ongeveer de helft van de respondenten toegepast.

Waardering

Ruim driekwart van de respondenten is tevreden tot zeer tevreden over de kwantiteit waarin supporters worden betrokken. Ten opzichte van de nulmeting is er een kleine toename in respondenten die daarover ontevreden zijn. Het merendeel van de respondenten is tevreden over de manier waarop supporters worden betrokken.

⁷ Dit criterium is niet onderzocht in de benchmark. Inmiddels is het Supporterscollectief Nederland opgericht en zij zijn belangenbehartiger van alle voetbalsupporters in Nederland en structurele gesprekspartner van de belangrijkste landelijke voetbalpartijen.

6.3 BVO eerste divisie

Frequentie van betrekken

De supporters van de respondenten zijn voornamelijk incidenteel betrokken bij het beleid TGVV. Eén respondent geeft aan de supporters niet te betrekken. Voor het grootste deel worden er individuele supporters betrokken. Enkele supporters betrekken de harde kern en één respondent betreft het overkoepelend supportersorgaan. Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan incidenteel/niet structureel overleg te hebben met de supporters. De overige respondenten geven aan dit eens per seizoenshelft te doen of helemaal niet.

Onderwerpen en invloed

Een onderwerp dat in alle gevallen wordt besproken tijdens een overleg tussen supporter en BVO's eerste divisie is veiligheid. Bij een meerderheid komen ook de onderwerpen gastvrijheid en supportersbetrokkenheid aan bod. Slechts één respondent heeft het ook over de persoonsgerichte aanpak. De mate van zeggenschap van de supporters wordt in alle gevallen omschreven als 'samen denken'. Door de meerderheid van de supporters wordt het ook omschreven als 'samen evalueren' en 'samen doen'. Eén respondent duidt de mate van zeggenschap als 'samen besluiten'.

Waardering

Een kleine meerderheid van de respondenten is neutraal over de kwantiteit waarin supporters werden betrokken. De overige respondenten zijn hier tevreden over. Dit beeld is hetzelfde bij de manier waarop de supporters werden betrokken, de meerderheid is neutraal en de rest is tevreden.

6.4 OM

Vanuit de actor OM zijn geen vragen met betrekking tot het betrekken van supporters ingevuld of gesteld.

6.5 Politie

Frequentie van betrekken

Onder de respondenten van de politie wordt met een krappe meerderheid aangegeven dat supporters incidenteel betrokken worden bij TGVV. Een gedeelte doet dit structureel en een ander gedeelte geeft aan de supporters niet te betrekken. De betrokken supporters zijn onder te verdelen in verschillende typen. De meeste respondenten geven aan erkende supportersverenigingen te betrekken. Ongeveer de helft van de supporters benoemen ook de harde kern en een overkoepelend supportersorgaan. Slechts een enkeling kiest voor individuele supporters. De frequentie van het overleg over voetbal en veiligheid tussen supporters en de politie wordt door een aantal respondenten omschreven als incidenteel/niet structureel. Een viertal respondenten geeft aan niet te overleggen.

Onderwerpen en invloed

Tijdens het overleg tussen supporters en de politie komen volgens de meeste respondenten de onderwerpen supportersbetrokkenheid, gastvrijheid en veiligheid aan bod. Het onderwerp persoonsgerichte aanpak wordt relatief gezien minder vaak op de agenda gezet. De mate van zeggenschap van de supporters tijdens de overleggen wordt door de meeste respondenten gezet op 'samen denken'. Een derde heeft het ook over 'samen doen' en enkele respondenten hebben het over 'samen evalueren' en 'samen besluiten'.

Waardering

Ongeveer de helft van de referentiegroep geeft aan neutraal te zijn over de kwantiteit waarin supporters werden betrokken. Een kwart geeft hierbij aan tevreden te zijn. Ten opzichte van vorig jaar is dit een negatieve verandering; enkele respondenten hebben zelfs voor dit voetbalseizoen aangegeven zeer ontevreden te zijn. Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan neutraal te zijn over de manier waarop supporters zijn betrokken. Ook hier is een negatieve verandering te zien, wederom zijn er enkele respondenten die aangeven zeer ontevreden te zijn.

6.6 Gemeenten

Frequentie van betrekken

Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan supporters incidenteel te betrekken bij beleid rondom TGVV. Een tweetal respondenten geeft aan dit niet te doen. De overige respondenten betrekken de supporters structureel. Meer dan de helft van de respondenten betreft erkende supportersverenigingen. Een relatief groot gedeelte, wel minder dan de helft, betreft tevens een overkoepelend supportersorgaan of de harde kern. Een gedeelte van de referentiegroep heeft incidenteel/niet structureel contact met de supporters. Andere mogelijkheden zoals maandelijks, eens per kwartaal en eens per seizoenshelft word slechts door een aantal respondenten genoemd.

Onderwerpen en invloed

Een groot deel van de respondenten besprak het onderwerp veiligheid met de supporters. Bij meer dan de helft kwamen ook de onderwerpen gastvrijheid en supportersbetrokkenheid aan bod. Het onderwerp persoonsgerichte aanpak werd door een aantal respondenten benoemd. De mate van zeggenschap van de supporters waarmee de respondenten in gesprek gingen, wordt beschreven als 'samen denken'. 'Samen doen' wordt gedaan door de helft van de respondenten. 'Samen besluiten' en 'samen evalueren' worden hierin minder genoemd. Vergeleken met het vorige voetbalseizoen wordt er relatief minder vaak samen geëvalueerd.

De respondenten zijn in het algemeen tevreden of neutraal over de kwantiteit waarin de supporters worden betrokken. Een drietal supporters zijn ontevreden tot zeer ontevreden. Dit beeld komt zo goed als overeen met de mate waarin de respondenten tevreden waren over de manier waarop supporters worden betrokken. Hier zijn er echter een viertal respondenten ontevreden tot zeer ontevreden.

6.7 Supportersverenigingen

Frequentie van betrekken

De respondenten binnen de supportersvereniging oordelen als volgt over hoe zij betrokken worden rond TGVV. Twee derde van de referentiegroep geeft aan structureel betrokken te zijn geweest door hun eigen club. De overige groep is voornamelijk incidenteel betrokken. Dit is nagenoeg vergelijkbaar met de nulmeting. De meerderheid van de respondenten is nooit betrokken door de gemeente. Een kleiner gedeelte geeft aan incidenteel betrokken te worden, het structureel betrekken van de supporters, onder deze respondenten, komt niet voor.

Onderwerpen en invloed

Besproken onderwerpen tijdens deze overleggen zijn voornamelijk de kaartverkoop van zowel de uit- en als thuiswedstrijden en de vervoersregelingen. Daarnaast wordt het onderwerp vervoersregeling uitwedstrijden regelmatig besproken.

De helft van de respondenten geeft aan nooit aanwezig te zijn geweest bij een vooroverleg bij een uitwedstrijd. Ongeveer een derde geeft aan dat dit incidenteel gebeurt en slechts een aantal respondenten geeft aan structureel aanwezig te zijn.

Waardering

De respondenten beoordelen de betrokkenheid bij hun clubs, net zoals bij voetbalseizoen 2018-2019, overwegend positief. De betrokkenheid door de gemeente wordt erg negatief beoordeeld. Een gedeelte van de referentiegroep heeft het niet kunnen beoordelen, omdat zij nooit betrokken zijn geweest. Een deel van de respondenten is neutraal, maar de meerderheid is negatief tot zeer negatief. Ten opzichte van de vorige benchmark is de score hier beduidend lager. Tijdens de nulmeting werd de mate van betrokkenheid door de meerderheid neutraal tot positief beoordeeld.

Vuurwerk

Het overgrote deel van de respondenten is in overleg geweest met hun eigen club over het gebruik van vuurwerk in het stadion. Een kleine meerderheid is tevens betrokken bij het overleg over maatregelen met betrekking tot het gebruik van vuurwerk in het stadion. Tijdens dergelijke overleggen worden er diverse alternatieven voor het gebruik van vuurwerk besproken. Met name komt toestaan van vuurwerk aan de hand van een vergunning of een georganiseerde vuurwerkshow aan bod.

6.8 Bevindingen betrokkenheid supporters

Op basis van voorgaande inzichten zullen wij kort aangeven wat de bevindingen zijn op basis van de benchmark per criterium:

- Er is betrokkenheid van supportersverenigingen bij de beleidsvorming op lokaal niveau.

Zoals ook bij speerpunt 4 is aangegeven ontbreken supportersverenigingen nog vaak aan tafel bij strategische, beleidsmatige of operationele overleggen. Over het algemeen zijn supportersverenigingen vaker structureel betrokken bij de beleidsvorming op lokaal niveau. Voornamelijk erkende supportersverenigingen zijn hier bij betrokken. In sommige gevallen hebben ook andere supporters overleg met vierhoekspartijen, zoals de harde kern (zelfs iets meer dan vorig jaar), individuele supporters of een overkoepelend supportersorgaan. Van de betaalde voetbalorganisaties zijn de meeste neutraal tot tevreden over de kwaliteit of de kwantiteit van het betrekken van supporters. Vergeleken met de BVO's en de nulmeting, zijn de gemeente en de politie hier relatief gezien ontevredener over geworden. Als supporters aan tafel zitten, wordt vooral 'samen nagedacht' en vaak ook 'samen geëvalueerd' en 'samen gedaan'. 'Samen besluiten' wordt bijna niet gedaan, ondanks dat betrokkenheid bij beleidsvorming dit wel impliceert.

Bij de supportersverenigingen is men overwegend positief over hun betrokkenheid bij de club. Over hun betrokkenheid bij de gemeente is men (zeer) negatief en negatiever dan vorig jaar. Dit zijn echter wel antwoorden van respondenten bij erkende supportersverenigingen. Wij hebben door de scope van het benchmarkonderzoek geen zicht hoe andere groepen dit zien.

- Op landelijk niveau is er een overkoepelend supportersorgaan dat deelneemt aan beleidsoverleggen met de partners op landelijk niveau.

Zoals aangegeven maakt dit criterium geen deel uit van deze analyse.

Op basis van deze bevindingen concluderen wij dat heel veel respondenten weliswaar tevreden zijn over de betrokkenheid van supporters, maar ook dat er een aantal punten beter ontwikkeld kunnen worden om progressie te boeken op dit speerpunt. Net zoals bij de vorige benchmark blijken supporters nog in lang niet alle gevallen betrokken te worden bij besluitvorming op lokaal niveau. Dit hoeft natuurlijk ook niet altijd het geval te zijn. Het nut daarvan is immers vaak afhankelijk van de concrete omstandigheden.

Een aanbeveling die overgenomen moet worden uit de nulmeting betreft de ruimte om erkende supportersverenigingen vaker en structureler te betrekken bij overleg en beleidsvorming. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor gemeenten vanuit hun regierol en de BVO's. Door supporters te betrekken wordt beleid beter afgestemd op de doelgroep en kunnen maatregelen eerder op draagvlak rekenen. Al eerder is aangegeven dat de mate waarin en wijze waarop supporters worden betrokken maatwerk vergt. Niet alle supportersverenigingen hoeven daar even open voor te staan en niet alle beleidsvorming hoeft daar even geschikt voor te zijn. Daarnaast bevelen we aan om de supporters meer te betrekken bij het nieuwe vuurwerkbeleid. Dit kan gedaan worden door hen meer te betrekken bij overleggen over maatregelen met betrekking tot vuurwerkgebruik in stadions en door het meer opstellen van beleid over uitingen van vuurwerk op social media. Uiteindelijk zal dit kunnen leiden tot minder vuurwerk gerelateerde overlast en een minder aantal vervolgingen voor het gebruik van vuurwerk.

Opvallend dit jaar is de negatieve beoordeling van de supporters over hun betrokkenheid bij gemeenten. Wij adviseren gemeenten dan ook dit in de vierhoek te bespreken en de relatie met erkende supportersverenigingen te verbeteren.

7. Conclusie en aanbevelingen

7.1 Conclusie

In deze tweede benchmark zijn logischerwijs geen grote verschuivingen waarneembaar ten opzichte van de meting van vorig jaar. Naar onze mening stemmen de uitkomsten van deze tweede meting hoopvol op verdere ontwikkeling van TGVV. Net als vorig jaar zijn vooral op het gebied van 'Gastheerschap' en 'Regierol gemeenten' de vierhoekspartijen goed op weg. Met betrekking tot de andere drie speerpunten concluderen wij dat er best een aantal dingen goed gaan maar dat ook nog de nodige ruimte aanwezig is voor verbetering en opvallend genoeg zijn er ook enkele punten die minder goed lijken te gaan in vergelijking met vorig jaar. Wij behandelen hier eerst gastheerschap en regierol gemeenten waar het goed lijkt te gaan (maar altijd nóg hogere scores mogelijk zijn) en gaan vervolgens naar de speerpunten waar stappen gezet kunnen worden.

Gastheerschap

Uit de benchmark blijkt dat respondenten over het algemeen tevreden zijn over de mate van gastheerschap. Op het gebied van het actief zoeken naar mogelijkheden om normalisatie te bevorderen door bijvoorbeeld hekken, netten en/of lexaanwanden te verwijderen, is er weinig veranderd. Waar er bij de eredivisie een kleine verschuiving is te zien van het structureel afschermen van de uitvakken naar incidenteel, heeft er bij de eerste divisie juist een kleine toename plaatsgevonden in het structureel plaatsen van dergelijke afschermingen. Daarbij zijn er, vergeleken met vorig voetbalseizoen, niet meer (of minder) plannen om in de nabije toekomst dergelijke afschermingen wel te verwijderen.

Supporters zijn in het algemeen tevreden over het gastheerschap bij uitwedstrijden. Het uitvak wordt overwegend positief beoordeeld. Ten opzichte van de vorige benchmark lijkt hier vooruitgang in te zijn geboekt. De BVO's van de eerste divisie lijken milder geworden te zijn tegenover het nuttigen van alcoholische dranken door de uitsupporters.

Regierol gemeenten

De respondenten zijn (zeer) tevreden over de mate waarin de gemeente is geslaagd om op te treden als centrale regisseur. Hier is vooruitgang te zien ten opzichte van de nulmeting. Volgens de respondenten worden taken zoals het maken van afspraken en het bij elkaar brengen van partners het beste uitgevoerd.

Het aantal overleggen per voetbalseizoen lijkt vergeleken met de nulmeting flink te zijn toegenomen. Uit de resultaten blijkt dat vooral de BVO, gemeente en politie bij bijna alle overleggen betrokken zijn. Het OM is hier in mindere mate aanwezig. Op de agenda's van de drie verschillende typen overleggen staat vrijwel altijd het onderwerp veiligheid, in bijna alle gevallen gevolgd door gastheerschap en persoonsgerichte aanpak. Het gesprek over het betrekken van supporters moet nog vaker worden gevoerd.

Persoonsgerichte aanpak

Er is nog geen sluitende aanpak van probleemsupporters en deze lijkt ook nog ver weg. De aanpak is nog fragmentarisch en niet eenduidig. Vergeleken met de nulmeting worden er minder afspraken gemaakt binnen de vierhoek over de inzet van maatregelen ten behoeve van probleemsupporters én wordt er minder contact gezocht buiten de vierhoek om meer informatie over ordeverstoorers te verzamelen. Methodes zoals het gebruik van camera's met gezichtsherkenning en het uitdelen van foto's aan stewards om supporters met stadionverboden te weren, worden minimaal ingezet. Verder is er geen benoemingswaardige toename of afname te zien in het aantal gegevens dat is bijgehouden van notoire ordeverstoorers én in het gebruik van vvs bij de registratie van incidenten. Ten aanzien van het inwinnen van intelligence is de stand van zaken nog matig te noemen.

Hierdoor concluderen wij dat de voorwaarden voor een sluitende persoonsgerichte aanpak nog in de fase van ontwikkeling zijn en zeker nog niet tot wasdom zijn gekomen.

Safety

Grotendeels zijn de respondenten tevreden met de mate van veiligheid van de stadions. Zij beoordelen deze overwegend als veilig. Waar een aantal respondenten uit de categorie OM bij de vorige benchmark enkele stadions als onveilig beoordeelde, beoordelen ze de stadions dit voetbalseizoen allen neutraal tot veilig.

Vergeleken met vorig jaar zien de BVO's een scala aan verschillende taken als onderdeel van hun takenpakket. Ook dit jaar kan worden geconstateerd dat de calamiteitenplannen wat betreft risico's completer kunnen. Ten opzichte van de vorige benchmark is het risico reellen vaker aan bod gekomen in de calamiteitenplannen. Ditmaal zijn de risico's verdrukking en instortingsgevaar onderbelicht. Veel van de respondenten hebben in het seizoen 2018-2019 minstens één keer het calamiteitenplan geoefend. Voor een deel van de referentiegroep heeft een oefening langer dan een jaar geleden plaatsgevonden. De gemeente, brandweer en de beveiligingsbedrijven waren hier minder vaak aanwezig. De meeste brandveiligheidsinspecties zijn de afgelopen twaalf maanden uitgevoerd. Uit de benchmark komt tevens naar voren dat de nooduitgangen bij bijna geen enkele respondent voor iedereen te openen is, terwijl dat wel het geval moet zijn.

Betrekken supporters

Supportersverenigingen ontbreken nog vaak aan tafel bij strategische, beleidsmatige of operationele overleggen. Over het algemeen zijn supportersverenigingen vaker structureel betrokken bij de beleidsvorming op lokaal niveau. Voornamelijk erkende supportersverenigingen zijn hierbij betrokken. In sommige gevallen hebben ook andere supporters overleg met vierhoekspartijen, zoals de harde kern, individuele supporters of een overkoepelend supportersorgaan. Van de betaalde voetbalorganisaties zijn de meeste neutraal tot tevreden over de kwaliteit of de kwantiteit van het betrekken van supporters. Vergeleken met de BVO's en de nulmeting, zijn de gemeente en de politie hier ontevredener over geworden. Als supporters aan tafel zitten, wordt vooral 'samen nagedacht' en vaak ook 'samen geëvalueerd' en 'samen gedaan'. 'Samen besluiten' wordt bijna niet gedaan, ondanks dat betrokkenheid bij beleidsvorming dit wel impliceert.

Bij de supportersverenigingen is men overwegend positief over hun betrokkenheid bij de club. Over hun betrokkenheid bij de gemeente is men (zeer) negatief.

7.2 Aanbevelingen

De benchmark geeft waardevolle inzichten in de stand van zaken op het gebied van TGVV. Tegelijkertijd kent deze ook zijn beperkingen. De benchmark geeft namelijk geen zicht op de motivering van bepaalde keuzes die binnen een regio of door een bepaalde partner gemaakt zijn. Dit betekent dat op basis van de benchmark geen generiek handelingsperspectief kan worden geschetst voor alle vierhoeken in het land. Daarmee zouden we tekort doen aan de diversiteit van vierhoeken én de diversiteit aan oplossingsrichtingen voor geconstateerde knelpunten.

Het streven naar TGVV vraagt dus per vierhoek om maatwerk. Onze aanbevelingen zijn daarom vooral bedoeld om de vierhoeken uit te dagen eens kritisch naar de eigen werkwijze te kijken. Ze dienen ter inspiratie voor verdere verbetering van TGVV binnen de eigen vierhoek. Bij het toepassen van aanbevelingen kunnen de individuele rapportages helpen. Deze rapportages geven immers inzicht in de stand van zaken en in de ruimte voor verbetering.

Naast deze aanbevelingen ter inspiratie, doen we een ook aantal specifieke aanbevelingen waarbij maatwerk minder aan de orde is. Deze aanbevelingen dragen volgens ons onafhankelijk van de vierhoek bij aan verbetering van TGVV. Wij raden dan ook alle vierhoeken aan, voor zover dit nog niet gebeurt, hiermee aan de slag te gaan.

Hiernavolgend geven we per speerpunt onze aanbevelingen.

Gastheerschap

Het speerpunt gastheerschap is overwegend positief beoordeeld door de respondenten. Overeenkomstig met de nulmeting bevelen wij wederom aan om in ieder geval te onderzoeken onder welke omstandigheden hekken, netten en/of lexaanwanden verwijderd kunnen worden uit de uitvakken, zodat naar verdere normalisatie kan worden toegewerkt. Dit zal niet bij elke club of wedstrijd direct mogelijk zijn. Daarom kan het nuttig zijn bij wedstrijden met een laag risicoprofiel hier ervaring mee op te doen. Ons voorstel is ook dit jaar weer dat enkele clubs zich melden bij de Regiegroep en het Auditteam en dat met hen specifiek wordt gekeken onder welke omstandigheden tot verwijdering van bijvoorbeeld hekken, netten en/ of lexaanwanden kan worden overgegaan en wat succes- en faalfactoren kunnen zijn.

Regierol gemeenten

Overeenkomend met de aanbevelingen in de nulmeting raden wij nogmaals aan om supporters beter te betrekken bij beleidsvorming op het gebied van TGVV. Het is de kunst om niet over maar met supporters te praten. Dit kan door ze structureel een plek aan de overlegtafel te geven of periodiek als vierhoek de afstemming met de supporters te zoeken. De manier waarop supporters worden betrokken hangt af van het vraagstuk, de organisatiegraad van de supporters en andere specifieke omstandigheden binnen de vierhoek.

Het is vooral van belang je als vierhoek consequent af te vragen wat binnen een bepaald vraagstuk de positie van de supporters is. Is het verstandig ze te informeren over bepaalde ontwikkelingen, om ze aan de voorkant van beleidsontwikkelingen te betrekken of vooral na afloop te polsen wat hun ervaringen waren? Maak als vierhoek een bewuste afweging hoe hier mee om te gaan.

Er valt op dat bijna de helft van de respondenten in de categorie Gemeente meestal niet tot nooit aanwezig is bij gemeenschappelijke vooroverleggen van wedstrijden. Hier zal er sprake zijn van maatwerk; niet bij elke wedstrijd is aanwezigheid even noodzakelijk. In het geval van een risicowedstrijd zal de gemeente (met het oog op de verantwoordelijkheid voor de openbare orde) eerder aanwezig zijn. En hoewel de absolute noodzaak daartoe soms ontbreekt, roepen wij gemeenten op waar mogelijk bij vooroverleggen aanwezig te zijn. Enerzijds vanuit hun regierol, anderzijds ter versterking van het netwerk binnen de vierhoek.

Tot slot zien wij dat andere onderwerpen dan veiligheid iets minder aan bod lijken te komen. Omdat het risico bestaat dat de andere onderwerpen langzaam naar de achtergrond verschuiven, moeten deze structureel op de agenda worden geplaatst. Natuurlijk hoeft er niet altijd iets over besproken te worden, maar op deze manier is er wel continue aandacht voor het onderwerp mogelijk en wordt het in ieder geval ook niet vergeten.

Persoonsgerichte aanpak

Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig met en kunnen worden overgenomen uit de nulmeting. Daarom moet wat ons betreft in ieder geval:

1. beter en meer worden gecommuniceerd als gehele vierhoek over maatregelen die genomen zijn om ongewenste personen te weren uit de stadions. Dat kan op vele manieren: bijvoorbeeld door dit een terugkerend punt te maken bij operationele overleggen of door structureel na het nemen van een maatregel alle partners op de hoogte te brengen
2. binnen de vierhoek duidelijke afspraken worden gemaakt over de verantwoordelijkheid ten aanzien van de handhaving van stadionverboden. Deze afspraken zijn er op dit moment onvoldoende
3. het inwinnen van intelligence buiten de vierhoek worden verbeterd en uitwisseling van informatie binnen de vierhoek worden gestimuleerd, bijvoorbeeld door structurele agendering van het onderwerp. Uitwisseling van intelligence is een absolute voorwaarde om (notoire) ordeverstoorders beter aan te kunnen pakken.

Daarnaast moet(en) wat ons betreft:

4. BVO's en gemeenten vaker en beter incidenten registreren, met name rond notoire ordeverstoorers. Daarnaast moeten alle organisaties zichzelf op de hoogte stellen van welke notoire ordeverstoorers voor welke incidenten geregistreerd staan. Wij verwachten dat in de opvolger van het VVS-systeem, KVV, hier meer mogelijkheden voor zullen zijn
5. door BVO's het percentage camera's verhoogd worden dat gebruikt kan worden voor gezichtsherkenning. Het is zaak om hier nogmaals aandacht voor te vragen, omdat dit een effectievere persoonsgerichte aanpak mogelijk maakt
6. consistent beleid gemaakt en nageleefd worden over uitingen van vuurwerk op social media. Op deze manier wordt het supporters duidelijk(er) gemaakt wat de afspraken zijn rondom vuurwerkgebruik bij de betreffende club. Dit kan zorgen voor een algehele vermindering van (vervolging voor) vuurwerkgebruik. Daarnaast moeten alle clubs, ook al gebeurt dat bij de meerderheid van de respondenten, voor vuurwerk een vergunning aanvragen bij de eigen provincies.

Safety

Diverse aanbevelingen zijn overeenkomstig met en kunnen worden overgenomen uit de nulmeting. Daarom moet wat ons betreft in ieder geval:

1. meer aandacht besteed worden aan het structureel oefenen van calamiteitenplannen, minimaal eens per jaar, met alle partners. Gemeenten en de brandweer/de veiligheidsregio blijken hier regelmatig niet bij aanwezig te zijn en moeten ook betrokken zijn bij het oefenen van calamiteitenplannen
2. de BVO ervoor zorgen dat nooduitgangen *altijd* door een ieder geopend kunnen worden in geval van nood. Wij snappen dat hier een zekere spanning aanwezig kan zijn tussen het belang van veiligheid en openbare orde. In geval van nood (bij brand, verdrukking etc), moeten nooddeuren echter altijd geopend kunnen worden door iedereen. Een oplossing zou kunnen zijn dat er altijd een steward of beveiligingsmedewerker bij een nooddeur staat, zodat deze niet oneigenlijk gebruikt kan worden.

Daarnaast moet wat ons betreft:

3. in het calamiteitenplan structureel aandacht geschonken worden aan instortingsgevaar⁸, verdrukking, terroristische aanslag en extreem weer. Dit soort calamiteiten roept andere vragen op dan de meer traditionele risico's van openbare ordeverstoringen, die vaak dominant zijn in de veiligheidsorganisatie
4. effectieve screening van personen tot stand worden gebracht. De verschillende BVO's lijken niet consistent in het screenen op onbevoegde personen en/of verboden middelen en voorwerpen. Consequente aandacht hiervoor bij het briefen en trainen van stewards en ander veiligheidspersoneel is essentieel. Eind 2019 verschijnt een handreiking van het Auditteam in co-productie met de KNVB voor stewardorganisaties, waarin ook hieraan op laagdrempelige wijze aandacht wordt besteed. Een zwaardere training die zou kunnen helpen is om personeel deel te laten nemen aan een cursus Search, Detect, React. Voornamelijk in de eerste divisie kan er ook meer focus worden gelegd op het structureel uitlezen van camerabeelden.

⁸ De vragenlijst is ingevuld door respondenten voordat het dak van het AZ-stadion is ingestort. Daarom is hier bij dit onderzoek geen verder onderzoek gedaan naar instortingsgevaar, anders dan de vraag rond het calamiteitenplan. Deze aanbeveling moet dus los gezien worden van het instorten van het AZ-dak, maar is helaas wel illustratief voor de noodzaak van structurele aandacht voor dit risico in calamiteitenplannen.

Betrekken supporters

Een aanbeveling die overgenomen moet worden uit de nulmeting betreft de ruimte om erkende supportersverenigingen vaker en structureler te betrekken bij overleg en beleidsvorming. Hier ligt een verantwoordelijkheid voor gemeenten vanuit hun regierol en de BVO's. Door supporters te betrekken wordt beleid beter afgestemd op de doelgroep en kunnen maatregelen eerder op draagvlak rekenen. Al eerder is aangegeven dat de mate waarin en wijze waarop supporters worden betrokken maatwerk vergt. Niet alle supportersverenigingen hoeven daar even open voor te staan en niet alle beleidsvorming hoeft daar even geschikt voor te zijn. Daarnaast bevelen we aan om de supporters meer te betrekken bij het nieuwe vuurwerkbeleid. Dit kan gedaan worden door hen meer te betrekken bij overleggen over maatregelen met betrekking tot vuurwerkgebruik in stadions en door het meer opstellen van beleid over uitingen van vuurwerk op social media. Uiteindelijk zal dit kunnen leiden tot minder vuurwerk gerelateerde overlast en een minder aantal vervolgingen voor het gebruik van vuurwerk.

Opvallend dit jaar is de negatieve beoordeling van de supporters over hun betrokkenheid bij gemeenten. Wij adviseren gemeenten dan ook dit in de vierhoek te bespreken en de relatie met erkende supportersverenigingen te verbeteren.

7.3 Oproep

Tot slot adviseert het Auditteam Voetbal en Veiligheid dat alle partijen het goede werk voortzetten en blijven werken aan TGVV. De bal ligt hiervoor in eerste instantie bij de lokale vierhoeken. Aan hun de taak om met de aanbevelingen aan de slag te gaan.

Daarnaast adviseren wij de Regiegroep Voetbal en Veiligheid de aanbevelingen uit dit rapport uit te dragen, door agendering hiervan en door vierhoekspartijen waar nodig te ondersteunen. Hierdoor ontstaat draagvlak, urgentie en een gezamenlijk doel. Ook vragen wij de KNVB de clubs waar nodig te faciliteren bij het doorvoeren van verbeteringen. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan het maken van risicoanalyses die als input kunnen dienen voor calamiteitenplannen, of het uitdragen van best practices ter voorkoming van middelengebruik. Tot slot zien wij ook een rol voor onszelf. Wij zullen volgend jaar de voortgang van TGVV en de opvolging van de aanbevelingen blijven monitoren.